

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2002. ÁPRILIS

LŐRINCZY ATTILA

Melis Lászlónak és Réthly Attilának

A CSODA ALKONYA

avagy

EGY TÜNDÖKLETES TORZSZÜLÖTT KALANDOS ÉLETE

E. T. A. HOFFMANN: A KIS ZACHES, MÁS NÉVEN CINÓBER CÍMŰ ELBESZÉLÉSE NYOMÁN

SZEREPLŐK:

ZACHES, más néven Cinóber, torzszülött	FABIENNE, egy fiús leány, joggyakornok,
ROSEBELVERDE, tündér	Boldizsár barátja
PROSPER ALPANUS, varázsló	LISA ASSZONY, a kis Zaches anyja
PAPHNUTIUS NAGYHERCEG,	CEREMÓNIAEMESTER
Demetrius király fia	TANÍTÓ ÚR
ANDRES, Paphnutius komornyikja, később	ESZTÉTIKA PROFESSZOR
államminiszter	VINCENZO SBOCCA,
MOSCH TERPIN,	olasz hegedűművész
a természettudományok professzora	ORVOS
CANDIDA,	MAX és MÓRIC, két elvetemült bitang
Mosch Terpin professzor lánya	HANNES, nyolc-tíz éves szőke fiúcska
BOLDIZSÁR, a kerepesi egyetem diákja,	Továbbá udvari tanácsosok, miniszterek,
huszonkettő-huszonhárom éves	hercegek, bárók, bárónők, szolgák, nép, zenészek

I. FELVONÁS

1. jelenet

No. 1. Nyitány

Demetrius király temetésének pompázatos gyászszertartása. Kerubok és szeráfok fújják a harsonákat. Fáklyák, gyertyák. Rekviem. A szólóénekesek később mint Prosper és Rosebelverde jelennek majd meg. Középen a koporsó. A Ceremóniamester Paphnutiushoz lép, zavartan téblábol körülötte

CEREMÓNIAEMESTER

Fogadja őszinte...

PAPHNUTIUS

Elismerésem.

Pompázatos volt, igazán remek.

Sosem fogunk megfedkezni önről.

CEREMÓNIAEMESTER

Szívemből köszönöm, nagy jó uram!
(Nem mozdul)

Esetleg máris bontják a gyászszertartás kulisszáit

PAPHNUTIUS (Andreshez) No, hát akkor ezen is túl vagyunk.

ANDRES

Fenséges volt a szertartás. Bizony, szebbet talán álmodni sem lehet, s hogy sírt a nép.

PAPHNUTIUS

Szerették a királyt.

ANDRES

Vajon engem is így fognak szeretni?

PAPHNUTIUS

Hacsak nem jobban.

Maga meg mit áll itt?

Kiván még valamit?
 CEREMÓNIAEMESTER Nos, jó uram...
 PAPHNUTIUS Igen?
 CEREMÓNIAEMESTER ...mi sem áll tőlem távolabb,
 mint bármi sürgetés vagy zaklatás,
 s bocsánatát kérem, hogy emlitem,
 ...de amint azt ön is tudja bizonytal...
 PAPHNUTIUS A tárgyra már! Nem érek erre rá!
 CEREMÓNIAEMESTER
 ...mi mindedig igazán boldogan,
 amink csak volt... és önfeláldozóan,
 hiszen a jó Demetrius királyt
 magunk is szívünkéből...
 PAPHNUTIUS De mit akarsz?
 CEREMÓNIAEMESTER
 Szóval... a helyzet az, hogy kénytelen
 vagyok, ha nem haragszik...
 ANDRES Nyögd ki már!
 CEREMÓNIAEMESTER
 Nos, hát... a számla...
 PAPHNUTIUS Adjad ide! Hogy
 miért kell ezzel ennyit vacakolni?!
 Megőrülök! Mutasd!
 CEREMÓNIAEMESTER Tétélesen ki van
 mutatva...
 PAPHNUTIUS Csak a vége érdekel...
 Na ne! Kétmillió-hatszázezer
 dukát?!
 CEREMÓNIAEMESTER Hatszázkilencvenhétezer
 egészen pontosan.
 PAPHNUTIUS Ez képtelenség!
 CEREMÓNIAEMESTER
 Igen szerényen számolva, uram.
 Ennyi, se több, se kevesebb.
 PAPHNUTIUS Hogyan
 lehet ez ilyen rengeteg? ... Te Andres,
 nézd már meg, te ezt elhiszed?

Paphnutius és Andres tanulmányozzák a számlát

CEREMÓNIAEMESTER Csupán az
 aranykoporsó, az ötszázezer
 dukát volt, a balzsamozás pedig
 magában legalább kétszáz, ha nem több...
 ANDRES Kerubok és szeráfok: százkilencven?
 CEREMÓNIAEMESTER
 Sajnos ennyi az áruk.
 PAPHNUTIUS Hihetetlen!
 ANDRES No és ez? Men-zu-rá-lis kottairás
 hetvenötezerért... Azt képzeled, hogy
 akármit beadhatsz nekünk? Te rabló!
 Mit merészelsz? Nem félted a nyakad?
 PAPHNUTIUS Mi az a menzurális kottairás?
 CEREMÓNIAEMESTER
 Csak untatnám vele felségedet...
 Minek is vesznénk el a részletekben?
 PAPHNUTIUS De mondd csak, nagyon is érdekel...
 ANDRES Legfőképp, hogy mitől kerül ilyen
 rengetegbe... Beszélj, te! És ne merj
 hazudni!
 PAPHNUTIUS Szóval?
 CEREMÓNIAEMESTER Kicsit bonyolult...
 ANDRES Talán hülyének nézel?
 CEREMÓNIAEMESTER Jaj, dehogy!
 ANDRES Elég belőled, eridj a pokolba!
 Képes lennél kilopni a szemünk,
 aljas bitang. ... Na még hogy kottairás,
 hogy van pofája!
 PAPHNUTIUS Mennyit fizessünk
 neki, Andresem?
 ANDRES Egy бүдös vasat se
 a szélhámos csalónak.
 PAPHNUTIUS Ezt azért

talán túlzásnak tartanám, hiszen
 a dolgát elvégezte rendesen...
 ANDRES Na de uram!
 PAPHNUTIUS Különben is? Vajon
 mi lenne fennköltebb, uralkodói
 tett, mint nagylelkűen megbocsátani.
 Adjál neki négy-száz-ezer dukátot!
 Szép munkát végzett, ennyit csak megér.
 CEREMÓNIAEMESTER
 De hát csupán a költségeim milli...
 PAPHNUTIUS Háládra nem tartok igényt, mehetsz.
 Még mielőtt meggondolom magam.
 ANDRES Csókoljál kezét, aztán takarodj!
 CEREMÓNIAEMESTER
 Na és a pénz?
 ANDRES Majd holnap megkapod.

A Ceremóniaemester elkullog

2. jelenet

Paphnutius és Andres

ANDRES Csak tudnám, miből fogjuk kifizetni.
 PAPHNUTIUS Mit?
 ANDRES Nem mit, hanem kit... Ezt a bohócot.
 PAPHNUTIUS Csak kapja meg, mit bánom én.
 ANDRES De hát
 a kincstárban nincs száz-ezer dukát.
 PAPHNUTIUS Miket beszélsz, az hogy lehet?
 ANDRES Ez van,
 bármilyen szomorú.
 PAPHNUTIUS Felfoghatatlan!
 És a rengeteg illeték... adó
 meg mit tudom én, ami befolyik?
 ANDRES Ma már jóformán senki sem fizet,
 inog az egész államgépezet...
 A jó Demetrius király – tudod
 te is – túllontúl engedékenyen
 és hiszékenyen ült a trónusán,
 becsaphatta akárki, ő pedig
 – bocsássad meg, muszáj kimondanom –
 az égvilágon semmit nem csinált,
 csak hagyta folyni mind a dolgokat.
 Fejetlenség, káosz és zűrzavar:
 ez dönti romba szép országodat...
 PAPHNUTIUS Túlzol talán kicsit – nem gondolod?
 ANDRES Te nem tudod, mi van! Tenyész a bűn,
 és mindenféle rontó szellemek
 garázdálkodnak szeszélyük szerint,
 hisz' tartaniuk nem kell semmitől...
 Kérdezlek, jó uram, lehet-e ott
 érvényt szerezni a vámtarifáknak,
 ahol a léha polgárnak, ha kell,
 szárnyas lovakról a kéményen át
 dobnak le bármit a gátlástalan
 kalandorok...
 PAPHNUTIUS Ez nem lehet igaz!
 ANDRES Vajákosok, tündérek, vészbányák,
 veszett kuruzslók és бүбájosok
 rontják a lelkeket, és ha te most
 gátat nem szabsz ez elfajzott világnak,
 többet veszíthetsz el, mint gondolod.
 PAPHNUTIUS Ugyan, na mit?
 ANDRES Minden hatalmadat.
 Ez az utolsó perc, Paphnutius.
 PAPHNUTIUS Miért hogy erről semmit sem tudok?
 ANDRES Előbújnak akár a föld alól is,
 vagy hintóikkal szántják az eget,
 csűfot űznek a szerencsétlenségek,
 s nyomukban nem jár más, mint rettegés...
 Akad közöttük egy női személy,

bizonyos Rosebelverde kisasszony,
kire mostanság kiváltképp temérdek
panasz érkezik, hallgasd csak, mifélek:

No. 2.

A pék torkos fiát, kit tetten ért,
mikor egy mákos buktát ellopott,
oly rettentően fenyegette meg,
hogy a szerencsétlen gyerek azóta
is képtelen irtóztatón kinyíltott
szájacskáját becsukni, úgy maradt,
semmibe tátongó üres pófával,
s szégyenét holmi hatalmas kalappal
igyekszik eltakarni, mindhiába.
Mások szerint, ha tüsszent egy nagyot,
több faluban is összemegy a tej.
Tűzre-vízre ráolvas bármikor,
vihart kavár, vagy jégesőt csinál,
eltetvesíti kisdedek haját.
Többen is látták nyári éjszakákon
keringőzve egy kék szarvasbogárral
a Hold körül, anyaszült meztelen. *(A dal vége)*

PAPHNUTIUS
ANDRES

Elhányom magam, ne folytasd tovább!
Ez egy percig nem mehet így tovább; be
kell vezetni a felvilágosodást!

PAPHNUTIUS
ANDRES

Micsoda? Mi? Felvilágosodás?
Ütött az óra, cselekedni kell!
A tiszta ész gyógyító hatalmát
végérvényesen trónra kell segíteni,
rendet tenni a zavaros fejekben,
elűzni minden tündért és varázslót,
és vasszigorral megbüntetni mind,
ki kétes álmok nyomába szegődik.
Csak bámulom, hogy benned mennyi tűz
lobog... Kis híján már irigykedem...
Ennyi tettvágyat fékezni nem szabad.
Kedves Andresem, hú komornyikom,
hiszek neked: téged teljhatalmú
tanácsosommá teszlek most azonnal,
hisz' náladnál érdemesebb kezére
édes hazánk sorsát nem bízhatom.
Vezessed be, hirdessed ki... azt a dolgot...
hogy aztán vállvetve, kart karba öltve
mi ketten az üdvözítő, igaz utat
hőn szeretett népünknek megmutassuk.

PAPHNUTIUS

Köszönöm, Sire. Meglásd, nem fogsz csalódni,
mert dicsőséges tetteim nyomán
romjaiból felépül majd az ország.

ANDRES

No. 3.

PAPHNUTIUS–ANDRES

Száműzünk minden sarlatánt,
ki bűbájjal csak bajt kavár.
Ha nincs több tündérorgia,
kitisztul majd az ég hamar.

Nem röpköd itt több seprűnyél,
nem szálldos több hattyúfogát.
Majd rendet tesz a józan ész,
etessetek ígaslovat.

A zúrnavarnak vége lesz,
ez kíméletlen akció.
És végre győzve győzhet itt
a győzedelmes ráció.

Ki él, az megtanulja most,
ki van ki ellen és kivel:
sújtsa rettentő büntetés
mindazt, ki ellenállni mer. *(A dal vége)*

3. jelenet

*Két kócos, rongyos suhanc rodeózik be ordítva a taligával, melyben a kis
Zaches kuporog – egyelőre láthatatlanul –, mögöttük Lisa asszony sikon-
gatva*

LISA Eresztitek el, ti gazemberek!
Kikaparom a szemetek, csibészek!
A pofátokról nem sülsz le a bőr?
Na hogyér' adja?
MAX Mondja, ehető?
MÓRIC Figyelj már! Ez mozog?
MAX Dehogyan mozog,
MÓRIC te rángatod, barom!

LISA Agyon is váglak
mindkettőtöket!

MAX A néni csinálta?
LISA Aljas disznók, eltakarodjatok!
MÓRIC Jesszusom, hiszen ez valamilyen
állat!

MAX Foga is van, hú de ijesztő! ...
MÓRIC A szagából ítélve vadászgörény.
Görénynek hatalmas... Na és harap?

LISA Harap bizony, a fejed leharapja.
MAX Na-na, na-na, ne olyan hevesen.
LISA Ti mocskos állatok! Hogy süllyednétek
el! Adjátok vissza a gyermekem!
MÓRIC Te tréfálsz velünk.

MAX Hogy ez egy gyerek?

Kiszedik a taligából, hogy jobban megcsodálják

LISA Lelketlen bitangok, megálljatok!
Hát van nektek anyátok? ... El ne engedd!
Vigyázz, mert felborul!

Sajnos tényleg felborul

MÓRIC Hoppá, ez sajnos
tényleg felborult...

LISA Pokolfajzatok!
Száradna le az ocsmány kezetek! Hogy
nem nyílik meg alattatok a föld?!

MÓRIC Én a hasára tennék kerekét.

LISA A

fejeteken verem szét a botom.
MAX Különleges példány. Testvére nincs?

MÓRIC *(Zacheshez)* Szabadna, kérem, a becses nevét?
Hogyan szólíthatjuk nagyságodat?

MAX Gorgó! Mi más, csakis Gorgó lehet.
Jaj, rám ne nézz, mert kővé dermedek!

LISA Ne kínozzátok! Nem is tud beszélni.

MÓRIC Gorgó, kicsi babám, adj egy pusztit!
Milyen édes, hát nem meg kell zabálni?
LISA Száradna le az ocsmány kezetek! Hogy
nem nyílik meg alattatok a föld?!

MÓRIC Az
úristenit! Hát ez megharapott!

MAX A kis dög! Ez már tényleg vért kíván.
LISA Ha egy ujjal is hozzá mertek nyúlni...
MÓRIC Verjük ki az összes fogát!

MAX Kevés.

MÓRIC Akkor talán...
MAX Égessük meg a korcsot!
MÓRIC Helyes, gyerünk!

LISA Segítségek! Gyilkosok!
MAX Remek, csodás, kéznél a gyúanyag...
(Lerántja Lisa hátáról a batyut)

LISA *(a nyakából letép egy üvegcset, a fogával kirántja a dugót, és fenye-
getően tartja maga elé)*

Elég legyen, mert

ha csak moccanni mertek, végetek!
Utoljára mondom: pusztuljatok.
Háromig számolok...

MAX *(beleszagol az üvegbe)* Kicsit bűdös, kösz,
de inkább most nem kérek belőle.
LISA Tudod, hogy van, nem iszom meg akármit.
Akkor nesze! *(Max arcába lötytyinti a fiolát)*

A kölyök felordít, szeméhez kap, vinnyogva fetreng a földön

MÓRIC Megörültél, mit tettél vele?
LISA Kaphatsz
te is, ha nyomban el nem takarodtok!!
MÓRIC Csak tréfáltunk.
LISA Idétlen tréfa volt.
MAX Jaj, a szemem! Nem látok! Megvakultam!

Móric fölsegíti nyűszítő barátját. Rémulten hátrál a két suhanc

LISA Csak macskavíz, holnapra látni fog.
MÓRIC Visszajöväünk! Ezt megkeserüld!
LISA Ne szájalj, kölyök! Viszlek a malomba,
ledaráltlak, és majd a libák
fölszabálnak!
MÓRIC Te rohadt szipirtyó!

A két suhanc eltámolyog

4. jelenet

Lisa asszony leroskad a kosár mellé

No. 4.

LISA Miért, miért, hát mit követtem én el?
Nem loptam, öltem, nem voltam parázna,
nyakamba mégis tenger kín szakadt,
házam leégett, férjem odalett,
balvégzetem csapást csapásra halmoz,
testem is már csak fekély és üszök.
Fonnyadó életem irtóztató
nyomorba és végpusztulásba dől,
s elhagy ma már a legkisebb remény is,
hogy a sok kínoztató szenvedéstől
valaha még megszabadulhatok.
De mindenek között a legnagyobb
teher, hogy ezt az undok szörnyszülöttet,
ki vérem szívja, húsomat lerágja,
cipelhetem egy emberlén át.
Miféle rút bűnöm jutalma ő,
e gnóm, e görcs, e semmirevaló
mihaszna pondró, aki még beszélni,
még járni se tud, csak ödöng és makog,
bezzeg akár egy ökröt felzabálna,
álló nap csak tömné a rút pofáját,
ha egyáltalán volna még miből,
ha csak még kásából jóllakathatnám...

Akár egy állat, oktalan barom,
kit emberbőrbe kötve csak az ég
lelketlen szeszélye hajíthatott
e durva földgolyóra, és talán
senki fel nem róhatná vétkemül,
ha kútba dobnám, vízbe fojtanám,
ha a hegy fokáról tisztánám
a mélybe, vagy igen, csak úgy magától
a nyomorultat éhen veszni hagynám. *(A dal vége)*

*Pompázatos mennyei hang, Rosebelverde hangja messziről, Lisát különös
megnyugtató érzés fogja el, és mintha nem lenne ura önnönmagának, lassan
a földre fekszik, és elnyomja az álmot. A kis Zaches kigurul a kosárból, nyű-
szítve forgolódik a hasán, a hátán, az anyját próbálja ébresztgetni, talán*

*enni kér, talán inni – mindhiába, a kimerült asszony úgy alszik, mintha
agyonütötték volna*

5. jelenet

*Megjelenik Catherina von Rosebelverde kisasszony, és szelíden csitítva ölébe
vonja a rúgkapáló kicsit, s míg énekel, aranyfésűjével kifésüli a gyermek csim-
bókos üstökét*

No. 5.

ROSEBELVERDE Szentséges ég, hogy mennyi keserűség,
milyen temérdek bánat ül e tájon.
Mennyi elátkozott, hitehagyott,
árva teremtmény tévelyeg vakon,
örömtelen vonszolva életét.
Hogyan segíthetnék rajtad, te asszony,
kit összetört az éhség és a gond?
Gazdagságot neked nem szánt a sors,
öledbe pénzt hiába hintének,
elfolyna az, akár a gyors patak –
keserveid duzzasztva csak tovább.
De tán ha ezt a szörnyű kiseddet – ki
erős, értelmes, szép sosem lehet –
titkos varázssal ajándékozom meg,
s ha rútságán kicsinykét enyhítek,
talán neked is könnyebb lesz szived.
Legyen tehát, még egyszer megteszem...
Egy láthatatlan messzi fény ragyogjon
be majd, szegény, szegény kis torzszülött,
s elámul majd terajta a világ;
mindazt, mitől megfosztott a végzet,
megkapod tőlem – másképpen, busásan. *(A dal vége)*

*A tündér – alighanem éppolyan csudásan – ahogy érkezett, el is tűnik. Távo-
za után valóságosan mennyiségű tarka pillangó lepi el a leget. Lisa asszony
mély álmából ébred*

LISA Mintha éveket aludtam volna át,
olyan pompásan érzem most magam...
Hol vagy, kicsim? Gyere, indulni kell...
Nahát, a két szememnek nem hiszek!
Zaches, Zaches, ki fésült meg ilyen
szépségesen?! Milyen csinos lehetnél,
ha nem volnál egy ilyen rút varangy.
Te vagy varangy!

ZACHES Jézusom, ez beszél!
LISA Te mocskos lotyó, te, lett volna szíved
ZACHES kioltani ártatlan életem?
LISA Ugyan, dehogy, eszembe sem jutott.
ZACHES Hazudsz, banya! Azt mondtad, kútba dobsz.
LISA Te félreértettél.
ZACHES Hogy vízbe fojtasz!
LISA Dehogy.
ZACHES Magas szikláról mélybe löksz.
LISA Csak tréfa volt. De jó, hogy már beszélsz.
ZACHES Még szép! Végre képedbe vághatom,
milyen ocsmány nébernek tartalak.
LISA Csak csendesedj, babám.
ZACHES Babád a hóhér!
LISA Istenem! Jár! Beszél! Csodálatos!
ZACHES Most már hasba rúghatlak bármikor.
LISA Hogy te milyen mókás legényke lettél.
ZACHES Ne kacagtass, mert még bepisílek.
LISA Inkább ennem adj, mert még máskülönben
téged fallak föl, édes mamikám.
LISA Te disznó, illet még viccből se mondhatok
ZACHES nekem, ki szültelek, neveltelek...
LISA Úgyhogy csak nagyon szégyelljed magad.
ZACHES Éhes vagyok!
LISA Hazáig kibírod.
ZACHES Nem bírom ki!

LISA Akkor zabálj füvet!
Majd este kapsz jó kukoricakását.
ZACHES Kását utálom!
LISA Fene a beledbe!

És a tisztáson ekkor megjelenik a két lepkevadász, a Tanító úr és bájos szöke fiacskája, Hannes

6. jelenet

No. 6.

HANNES A bokros lejtőkön át és a töltésoldalokban szemeslepkék szitálnak százféle szép alakban.

Ezernyi tikos rajzolat, szivárványos, színes mesék, remegő lepkeszárnyakon táncol a föld, táncol az ég.

A farkasalmalepke honos lápréteken, patak völgyek mélyén, fényes kővön pihen.

Ezernyi tikos rajzolat, szivárványos, színes mesék, remegő lepkeszárnyakon táncol a föld, táncol az ég.

Nézd, az egy medvelepke, az ott tükrös busa, sosem láttam még erre, valóságos csoda.

Ezernyi tikos rajzolat, szivárványos, színes mesék, remegő lepkeszárnyakon táncol a föld, táncol az ég. *(A dal vége)*

Zaches üti-vágja, durván a földre teperi a kiskölköt, lepkehálóját eltöri. Az angyalarcú fiúcska szinte védekezni sem tud, értetlenül, tehetetlenül túri, hogy összecsomagolják

LISA Zaches, Zaches, eresztet el, te átok!
Tanító úr, drága, nagyon bocsánat...
Megöllek, most már biztos, hogy megöllek!

Zaches prüszkölve, szuszogva áll a legyőzött ellenfél fölött, a Tanító úr pedig ügyet sem vetve szípczó gyermekére, elbúvólten öleli magához, emeli fel a rúgkapáló kis szörnyeteget

TANÍTÓ ÚR Milyen páratlan égi tünemény, édes ajándék egy ilyen gyerek. Teremtőnk jóságát dicséri, nem vitás, hogy ennyi báj, hogy ennyi dús erény, erő, merészség, földöntúli szépség lakozhat egyetlen, kicsiny személyben. Ölembe fel, és csokolj meg, fiúcska.

LISA Tanító úr, nem szégyelli magát, hogy gúnyt űz szerencsétlen, szegény fejemből, aki akár egy rettentő keresztet hurcolom gyöngé vállamon a sűrű pokolbéli kis szörnyszülöttemet?

TANÍTÓ ÚR Asszony, megállj! Ne káromold az Istent! Miért becsmérled e csodás kisededet? A látáshoz nincsen talán szemed, hogy átkozod egyszerűt, kihez foghatóan elbúvóló teremtményt aligha hordott hátán még a föld?

LISA Amit beszél, minden gyalázatos.
TANÍTÓ ÚR Hogy lehetsz ilyen lelketlen, gonosz?
LISA Hát tudja mit? Vigye! Odaadom magának, tessék... És amit akar, felőlem azt csinál vele.

TANÍTÓ ÚR Nagy ég!
LISA Most meg mit sipákol? Vigye!
TANÍTÓ ÚR Nyugodt lehetsz, hogy nálad nem hagyom. Tőlem mindent megkap, dédelgetem, tanítatom, s meglásd, még nagyra jut e lángeszű, mennyei tünemény, kiből hatalmas művész vagy tudós lehet, s te majd csak szégyelled, hogy ilyen gazul bántál vele...

LISA Talán az úr még némi pénzt is adna érte, hogy vihesse a gonosz kis dögöt...
TANÍTÓ ÚR És a pofádról nem sül le a bőr? Te, szegyéntelen kofa, hát eladnád?!
LISA El én, uram, akár a bűnömet.
TANÍTÓ ÚR Szegény, szegény kicsim, milyen anyád van.
ZACHES *(a Tanító úrnak)* Leharapom az orrod, pocok.
LISA Föl nem fogom, mi történik velem...
TANÍTÓ ÚR Nesze, vedd, itt van húsz dukát, de tudd: vérdíj e pénz...

LISA Nem érdekel, mit locsogsz, öreg, de egyet mondok, vissza nem veszem!
TANÍTÓ ÚR Pffuj, nem is hallgatlak tovább! Induljunk, fiam.

A Tanító úr vonszolja magával Zachest. Hannes még mindig a földön ülve nyalogatja sebeit

HANNES Papa, papa, én nem tudok felállni!
TANÍTÓ ÚR Te meg mit pizmogsz annyit? Na, lódulj, megyünk.

Hannes sántikál utánuk

7. jelenet

No. 7.

LISA Vagy én hibbantam most meg itt, vagy ez az úr futóbolond, mit ünnepelt a kis hülyén, ezt ép ésszel fel nem fogom.

Ilyen csoda is rég esett, ölembe hullott húsz dukát, akárhogy is van, jól van így, ez az, mi nekem rég dukált.

Fejhúst veszek vagy fél kilót, és hozzá krigli barna sört, megérdemel egy kis vigaszt, akit az élet így gyötört.

E pénzből most gazdag leszek, ha józanul befektetem; házam is lesz meg kertem is, ahol majd minden megerem.

Élek majd, mint a hercegnők, ledőlök minden délután: fejem fölött árnyas lugas, lábamhoz ül kedves kutyám.

Fejhúst veszek vagy fél kilót, és hozzá krigli barna sört,

megérdemel egy kis vigaszt,
akit az élet így gyötört.

Talán az ég akarta így,
igen, ez másképp nem lehet,
csodálatos, busás haszon:
eladtam torzszülőmetem.

A sors olykor mégis kegyes,
szükség után vigaszt kínál,
jutalmaz tűrő érdemet,
csapást, ha oszt, reményt is ad.

Fejhúst veszek vagy fél kilót,
és hozzá krigli barna sört,
megérdemel egy kis vigaszt,
akit az élet így gyötört.

*Megjelenik a vásári forgatag. A kar éneklí a refrént. Lisa, mint aki álomból
ébred, nézi a pénzt, tétován, zavartan ógyeleg. A kar tovább táncol és énekel,
Lisa örülten kutatja Zachest a sokadalomban*

Zaches, Zachesem! Hol vagy, kicsikém?
Nagyságos úr, jaj, jöjjön vissza, kérem!
Csakis valami rontás lehetett,
ami elátkozott lelkekre ült...
Nagyságos úr! ... Megőrülök! ... Fiam! Mit
csináltam, én bolond! Ki tette ezt
velem?... Nem így akartam! Drága, jó
nagyságos úr, könyörgöm... Merre van?
Szolgálom akár a sírig, ha kell...
Visszaadom, csak adja vissza, kérem! (*És kirohan*)

8. jelenet

*Erős zenei effektus, megjelenik Paphnutius és Andres, a kar kiáll. Andres
alighanem valami magas pulpitusról az alatt gyülekező tömegnek kihirdeti
a Felvilágosodás Ediktumát*

ANDRES Kegyes uralkodónk, Paphnutius a
mai szent napon kizárólagos
érvénnyel és azonnali hatállyal
a felvilágosodást – drága népe
javát tekintve csak – kihirdeti.
Hat hónapon belül Paphnutius
maga saját kezével olt be minden
tizenkét évnél ifjabb gyermeket
veszettség, hiszti, himlő, melakór,
vérhas, tífusz, krónikus ködevés,
bubópestis és lábgomba ellen,
a szülőktől pedig, kik ez idő alatt meg
nem jelennek magas színe előtt,
a gyermek örökre elvéteik, hogy
királyi neveldeák rendje szerint
tanítsuk őket hasbeszélni és
mindkét kezükkel csókokat dobálni.
Erdeinkben mézscsíkkal megjelölve
ott állnak mind a fák, amelyeket
tizenkilenc napon belül kivágni
s felaprítva beszolgáltatni kell.
Helyükbe majd akácot ültetünk.
A fálvakban, ahol netán a munkát
nem végzik el időre rendesen,
büntetésül levágot állatokkal
temetjük be az ásott kutakat. Mert
tegnaptól örökre száműztünk
minden tündért, varázslót, sarlatánt,
azokat, kik mákonyos praktikákkal
felhősítik a tiszta ész egét.
Bárki, aki gyanús jelet tapasztal,
azonnal jelenteni tartozik.

Mától tilos jární a föld fölött,
énekelni a víz alatt, továbbá
selyemcukorkával etetni szárnyas
lovat, hattyút, unikornist, lemúrt,
a griffeket és holdbéli nyulat.
Ki megszegi eme rendelkezést,
jobb karjával fizet, és homlokára
piros gyalázatbélyeget sűtünk.

No. 8.

KÓRUS

Áldassék tündöklő neve,
köszönjük néked, jó urunk,
számíthatsz ránk mindenkoron,
igyekszünk majd, ahogy tudunk.

Áldassék gyógyító keze,
melyet fölénk óvón kítár,
köszönjük bölcsességedet,
Paphnutius, vivát! Vivát!

Ígérjük, jó uralkodónk,
éjjel-nappal résen leszünk,
nem hagyjuk, hogy búbajosok
vegyék el tőlünk ép eszünk.

Bűnhődjön minden gaz lator,
ki e tervnek keresztbe tesz,
temessed be a kutakat,
nagyon helyes, nagyon helyes.

Tilos, tilos, tilos, tilos,
pusztuljon minden égi lény.
Vivát Paphnutius, vivát,
újraeled hit és remény.

Reszkethet most az alvilág,
mert itt a felvi-, felvilág-,
felvilágosodás, vivát,
vivát felvilágosodás! (*A dal vége*)

9. jelenet

A tömeg elvonul, a színen csak Boldizsár és Fabienne marad

FABIENNE

Drága Boldizsár, hát ez képtelenség.
Már megint ez a randa mélabú,
megint csak irány az erdő magadban?
Mi értelme? Elemészted magad.
Miért? Most, az új világ ünnepen,
mikor a város izzik és pezseg,
te csak menekülsz társaid elől?
Vedd már észre, mi minden változik,
most jön a mi időnk, határtalan
lehetőségek, távlatok, amit
akarsz, akármit, könnyedén...

BOLDIZSÁR

FABIENNE

Szerintem csak az ég határtalan.
Ne legyél már ilyen emelkedett!
Megőrzítesz! Nem szállnál le a földre,
közénk, tévelygő halandók közé?
... Gyerünk, kihívlak egy asszóra, és
ha győzöl, bánom én, elkísérlek,
megyek veled bámulni hangyabolyt.

BOLDIZSÁR

Tudom, hogy te jót akarsz, Fabienne.
Úton-útfélen utánam szaladsz,
mintha csak félteni kéne magamtól,
mert még te is, akár mindenki más, azt
hiszed, hogy aki szomorú: bolond,
s kúrálni kell, mint egykor Hamletet,
aztán tudod te is, mi lett a vége,
hogy dőlt a vér, szóval, kérlek, barátom,

FABIENNE a bajvíváshoz más társat keres,
engem pedig engedj szépen tovább.
Nem úgy, komám! Hát csak nem képzeled, hogy
magadra hagylak ilyen nyomorultan,
hogy aztán valami fán lássalak
viszont, nyakadra ráhurlolt kötéllel,
élettelen...

BOLDIZSÁR Ugyan, semmi bajom.
FABIENNE Ja, persze.

BOLDIZSÁR Magam szeretnék lenni egy kicsit.
FABIENNE Na jól van, nem bánom, veled megyek...
Képzeld, ma délután, öt óra tájt
a téren megjelent egy kismajom,
aprócska, mint egy macska, nem nagyobb,
éppen mikor rettentő zord pofával
átcaplatott a vén Parátius
professzor, az istentelen, mogorva,
májbajos kémikus, a kismajom pedig...
Te Boldizsár, hé, te nem is figyelsz rám.
BOLDIZSÁR Mi? Tessék? Hogy? Igen... ja... nem, bocsánat.
Hidd el, nem téged bántalak, magammal
van bajom...

No. 9.

Kibirhatatlan minden pillanat,
untat a társaság, nem érdekel
a munka, és akármibe fogok,
a kedvem nem lelem meg semmiben:
mindegy, csak el, akárhová, örökre!
Fülemben ez az egy parancs dobol
szüntelenül – és vágta, vágta, vágta,
mindegy, csak innen el akárhová.
A városból mindig leírhatatlan,
pokoli félelem kerget a tájba.
Valósággal megfulladok, s a házak
akárha rám, fejemre omlának,
s csak itt heverve dús, mohás gyepen,
aranyló felhők játékát figyelve
csitul el bennem minden indulat;
nyugtalanság, kétség, harag, mikor már
csupán a fák titokzatos szavát
visszhangozza a szív és semmi mást. *(A dal vége)*

FABIENNE Ez nagyon szép, valóban gyönyörű,
csak épp nem azt monddod, mi bánt, tehát
hazudsz bizony magadnak és nekem.
Vagy azt hiszed, hogy nem tudom, mi fáj?
Hogy Mosch Terpin előadásait
miért is hallgatod oly áhitattal,
mi az, ami nap mint nap odavonz?
A vén barom minden szavát iszod:
„A sötétség a fény hiánya csak” –
szavalja ő, s te bőszen bólogatsz,
bizony, professzor úr, hogy ez milyen
igaz!

BOLDIZSÁR Kérlek, ne gúnyolódj velem.

FABIENNE Valami furcsa, titkos hatalom...

FABIENNE Ugyan már, Boldizsár! Milyen finom,
milyen titokzatos és misztikus vagy.

FABIENNE Figyelj ide, hagyd abba ezt, hiszen
barátaid között, te marharépa,
egyet se lelsz, ki biztosan ne tudná,
mi is lenne a titkos hatalom,
amely téged a rabságába' tart:
Mosch Terpin lánya, Candida, ki más.
BOLDIZSÁR Hogyan?

FABIENNE A szép Candidáért epedsz,
te vadbarom... hogy rémes nézni is.

BOLDIZSÁR Mindenki tudja?
FABIENNE Hát persze, te bolond!

BOLDIZSÁR Candida is?
FABIENNE Ha nem vak, látja ő is.

Szedd össze magad végre, Boldizsár!
Hogyan lehetsz ilyen bátortalan?
Egész jól nézel ki, van egy kevés
eszed... miért nem állsz elé, miért
gyötröd magad hiába, elkapod,
azt kész, elalél, viszed...

*E pillanatban elszabadult, lovasát vesztett paripa nyargal be
prűszkölve*

Nézzenek oda!
Milyen egy átkozott gebe! Szegény
gazdáját földre verte jól... Na, kapijuk el,
aztán talán az ürlovas is csak
előkerül... Remélem, nincs nagyobb
baja.

*Befogják a lovat, a kengyelbe szorulva ott billeg a lovas két csizmája, majd
bukdácsolva, ziláltan megérkezik a kis Zaches. Boldizsár döbbséssel
nézi a kis szörnyetget, Fabienne pedig teli szájjal nevet*

10. jelenet

ZACHES Ezen az úton jutok Kerepesbe?

FABIENNE Talán jó napot!

ZACHES Mi van?

FABIENNE Semmi, csak
köszöntem.

BOLDIZSÁR Ez visz, uram. Csak előre,
előre mindig, el sem vetheti...

*Zaches ugrándozva próbálja kiszabadítani a kengyelbe ragadt csizmáit, de
hiába, végül Boldizsár emeli le, és adja a kezébe, de a kicsi felhúzni sem
tudja, újra meg újra felborul, szánalmasan és röhögni valóan szeren-
csétlenkedik, míg Boldizsár meg nem szánja, és bele nem emeli Zaches a
csizmákba*

ZACHES Gratias, uram.

BOLDIZSÁR Ugyan, semmiség.

*Zaches hatalmas vehemenciával igyekszik felkapaszkodni a ló hátára, s a
következő pillanatban már ismét a földön hever – a túlórdalon*

FABIENNE Ne olyan tüzesen, édes monsieur!

ZACHES Az ördög az úr édes monsieur-je!

*(A baretjét próbálja a földről
többször is Fabienne arcába vágni,
de nem találja el,
csak mászik a sapka után,
és dobálja Fabienne felé)*

Ki van híva! Ki van híva! Ezért a
pimaszságáért felelnie kell!
Én egyetemi hallgató vagyok,
s ha ön szintűgy az, hát kiáll velem:
viselkedéséért vérét veszem
holnap. Segédeit nevezze meg
azonnal, máskülönben...

FABIENNE Máskülönben?

ZACHES Máskülönben itt helyben tépem szét
a pusztát két kezemmel cafatokra.

FABIENNE *(nevetve emeli föl a rúgkapáló, prűszkölő Zaches, és teszi fel a
ló hátára)*

Ó, jaj, ne rémisztgessen, édes úr,
könyörgöm, ne oltsa ki ifjú
életem... Esdeklem bocsánatát!

ZACHES Aljas ripók! Majd még találkozunk!
(Azzal elvágat Kerepes felé)

11. jelenet

BOLDIZSÁR Igazán szívtelenség kinevetni,
kivel a természet ily mostohán
elbánt.

FABIENNE Ugyan már, Boldizsár, megint
milyen komolykodóan, komoran
fogod föl ezt a kis históriát is.
Hát ez a torz, gyökerfejű manó,
aki ilyen durván pöffeszkedik,
ilyen gyilkos dühvel támad miránk,
mondd, érdemel-e mást, mint közröhejt?
Hogy ilyenek mászkálnak szabadon,
az szinte érthetetlen... neked már
véged, azt hiszem: maradék eszed is
elvette ez a sápatag lidérc
– már megbocsáss, nem hallgatok tovább –,
ez a selypegő viaszba,
kinél álságosabb, kényeskedőbb
és ostobább...

BOLDIZSÁR Elhallgass, Fabienne!
FABIENNE Jól van, ne haragudj, elragadott
a hév... szörnyű, hogy nem segíthetek.
BOLDIZSÁR Ne gúnyolódj velem, azzal segítesz...

No. 10.

Igen, te azt hiszed, hibbant vagyok,
aki kis bicskával járja az erdőt,
hogy a fákat cikornyás vésetekkel
csúfítsa el; szíveket rajzol és
betűket, a viharos ég alatt
pedig a szélbe lázas szemekkel
pocsék, idétlen verseket motyog,
és éjjelente párnájába sír,
hogy aztán hajnal felé, alacsony
fényben, csatakosan, fejét a falhoz
verdesve csituljon el, remegő kezében
fonnyadt melcsokorral... Hát nem, barátom.
Azért, mert Candida tetszik kicsit,
eszeveszett még nem lettem, nyugodt
lehetsz... (A dal vége)

Megjelenik Mosch Terpin professzor s leánya, Candida

12. jelenet

TERPIN Salut, mon cher, Balthasar, salut!
CANDIDA Salut!
TERPIN Ez szép, hát már megint botanizál,
remek, csodás, nagyon helyes, hiszen
csakis miénk, a megszállottaké
lehet a természet rejtett világa,
ezért szorgoskodunk mi lankadatlan,
nem kímélve erőt, múltó időt,
feláldozva mindenünket, ha kell,
alázattal szolgálva szent ügyünket:
a tudományt és az emberiség
javát, erősítvén büszke korunk
kivételesen felvilágosult
alapjait, könyörtelen lecsapva
a babonáság és a butaság
veszélyes tűzfészkeire, miként
a rágcsálókra és a rovarokra,
kik melegágyai a pusztulásnak...
Keblemre, jó fiam... Zokogni
lenne kedvem, buzgalmadat, ha látom.
Bárcsak ilyen lenne mindnyájatok!
Igaz, Fabienne?

FABIENNE Szent igaz, uram.
Páratlan ifjú, s képzelje, versel is!

TERPIN Tehát a szépművészetek terén
is otthonos. Hát mit szólsz, Candidám?
CANDIDA A kis epreskosárcám elveszett. (Ott a kezében.)
TERPIN Magam a sötétség vizsgálatával
foglalkozom továbbra is, s bizony
valósággal elborzadok gyakorta,
midőn e téma titkába tekintek.
Mert egyszerűen hátborzongató,
milyen mélységes mély a végtelen
sötét.

FABIENNE És mennyire sekélyesen
sekély mindaz, ami közelben áll
s fénylőnek mondható.

TERPIN Bravó!
CANDIDA Bravó!
TERPIN Ez derék, Fabienne, nagyon derék.
CANDIDA Nagyon derék.
TERPIN Nem akarna a fényből
doktorálni?
FABIENNE Tudásom túl sekély még,
professzor úr, de egyszer majd talán...
TERPIN Csak így tovább! Most búcsúzó, agyó!
CANDIDA Agyó.
TERPIN És holnap délután elvárom
mindkettőjüket egy finom teára,
némi süteményre...
CANDIDA Rumos dió
is lesz!
TERPIN Egynéhány kedves jó barátom
tisztelőre csendes fogadást
adok, jól elbeszélgetünk, a lányom
énekel majd Melissa-dalokat,
megnézhetik a gőzgramofonom,
elvégezzük néhány szép kísérletet, ott
lesz Sbiocca, a híres virtuóz,
ki hangszerének páratlan mestere,
s meglepetésként egy remek ifjú is,
valóságos lángelme, azt beszélik,
akit egészen kivételesen mint
egy új Keplert vagy Michelangelót,
nem is tudom, figyelmembe ajánlott
valaki... Feltétlenül eljöjjenek!
Kitűnő ifjak, nemde bár, leányom?
CANDIDA Kitűnő ifjak... Lesz rumos dió!
FABIENNE Köszönjük, ott leszünk.
TERPIN Au revoir,
mon cher Balthasar! ... Tres bien! Tres bien!
FABIENNE Au revoir!
CANDIDA Au revoir!
FABIENNE Tudom,
lesz rumos dió!

Mosch Terpin és Candida el

13. jelenet

FABIENNE Te meg se szólaltál, te vadbarom!
Itt volt a Candidád! Halló! Boldizsár!
BOLDIZSÁR Na, láttad, hogy milyen csodálatos?
FABIENNE Valóban, mint egy álom. Csak nem értem,
miért nem nyögtél ki egy szót se.

BOLDIZSÁR Mert
képtelen voltam... Megbénult a nyelvem.
FABIENNE Na jó, ez már reménytelen...
Kívánok további jó sápadást,
kézremegést és gyomorgörcsöket,
szédülést, ájulást, könnypatakat.
Belátom, ehhez nem kell társaság.
Csak kérlek, hogy a fák törzsét kiméldjed!
Isten veled!

BOLDIZSÁR Isten veled, te... számár!

Fabienne elviharzik, Boldizsár egyedül marad, a fűre heveredik, zekéjét az arcára borítja (vagy nem), megszólal a zene, s köré rendeződik a következő jelenet

14. jelenet

Teadélután Mosch Terpin házában. A társaság már összegyűlt, a professzor épp valami teljesen értelmetlen kísérletet mutat be – füsttel, fénnyel, pukkanással –, s ezt a jelenlevők hatalmas ovációval fogadják. Ekkor lép be Fabienne, elvegyül a társaságban, Boldizsárt pedig háziasszonyként Candida fogadja, tányért nyom a fiú kezébe, és pakolja rá az édességeket

TERPIN Megkérhetném-e, jó professzor úr, ugyan méltassa néhány szép szavával szerény, de kedves találmányomat...

ESZTÉTIKA PROFESSZOR
Ó, a gőzgramfon!
A gőzgramfon egy furcsa rokon, melyből az elmúlt évek alatt még gőz sose jött, ám a zenét mindig szépen kipörögte.

Általános ováció

CANDIDA Parancsoljon rumos diót, fűgét vagy egy kis ánizsos piskóta és maraschinó, amit csak kedve van, eperhabot, fűgét, ez női szeszély, borzas lepény, tea és csipkeszörp, tessék, vegyen csak, kedves Boldizsár!

BOLDIZSÁR Ó, bűbajos kisasszonyom, ...elég. Tudja, ...én mostanában nem nagyon eszem... vagyis hát nem nagyon bírok.

CANDIDA Ez nem helyes. A gyomra kilyukad. Enni muszáj... Hát miért nem eszik?

BOLDIZSÁR Tulajdonképpen... nem tudom... csak úgy ...én... valahogy... egészen mást akartam mondani... magának... na persze, ...majd eszem nyilván... tudom... és köszönöm nagyon...

CANDIDA Na és mit akart mondani nekem?

De ebben a pillanatban egy vigyorgó cimbora lép hozzájuk, és hátra vágja Boldizsárt

CIMBORA Ó, drágalátos kapucinusom! Vigyázz, mert még megmérgezted magad! Mit látok? Csipkeszörp? Ne tégy ilyet velem, hiszen a másik szobában a jó Terpin apó kiváló rajnait, egész ütegre valónyit varázsolt elénk. Mi mással lőnének sortüzet?

BOLDIZSÁR Igen... igen... sortüzet, csakis, ...hát valóban, az igen finom, ...tudom, a rajnai...

TERPIN (megráz egy kis csengőt, hogy csendre intse a termet)
Ha egy kicsiny figyelmet kérhetek, édes hölgyek és drága jó urak! Most, midőn felvilágosult korunk – köszönhetően bölcs uralkodónknak – hatalmas léptekkel halad egy szebb jövő felé, emeljük poharunk Paphnutius egészségére, és adjunk hálát a sorsnak, amiért ily bőségesen halmoz el kegyével.

MINDENKI Úgy van! Éljen! Vivát! Vivát! Vivát! Éljen Paphnutius!

TERPIN Kérem, kérem, egy pillanatra még: akit most bemutatni van szerencsém, az nem más, mint Cinóber úr, a remek jellemű és kivételes tudású férfit, ki városunkba jogot

tanulni jött, s aligha is vitás, hogy tiszta és elbűvölő személye gyorsan kivívja majd mindők bizalmát, fogadják tehát szeretettel őt: Cinóber, ifjú úr!

Zachest bevezetik. A vendégsereg lelkesen gyülekezik a kis Zaches körül, bemutatkozások, kézfogások, smúz és mosoly

FABIENNE Ha nem látom, el nem hiszem, az biztos. A hasított retek! Mindjárt eldobom magam... szerinted suszterára vagy bodzapuskára hívjam ki a gnómot? Hiszen mást aligha választhatok, amit elbírna ez a kis vakarcs is.

BOLDIZSÁR Fabienne, már megint igaztalan vagy. Szégyelld magad, hogy csúfolod szegényt, mikor most mondta a professzor úr, hogy e torz testben mennyi szépség lakik, hogy szerencsétlen külsejét az ifjú feledteti kivételes tudással. (Zacheshez) Nagyon remélem, kedves, jó Cinóber, hogy azt a csúnya tegnapi malórt, mikor lováról sajnos földre pottyant, elfelejthetjük mindörökre, és nem lett semmi baj...

ZACHES Mi? Hogy én és a lóról leesni? Gúnyolódik? Hogy a lóról én? Avagy nem tudja, pimasz, hogy a világ legeslegjobb lovasával beszél, ki a vérteseknél szolgált évekig, s végigharcolt kilenc hadjáratot? Arcátlanság! Na még hogy én a lóról!

És ahogy sértetten meg akar fordulni, kicsúszik alóla a bot, amelyre támaszkodik, és elvágódik teljes hosszában. Boldizsár lehajol érte, hogy felsegítse, s eközben véletlenül a fejéhez ér. Cinóber irtóztató visítást hallat – ez akár kihangosított, valószínűleg nem e világi hangzású effekt is lehet. Üveghang? Megáll a társasági élet. A zene is leáll. Döbrent csend. Egy hölgy elájul. Tényleg, mintha az ég szakadt volna le. A vendégek köréjük gyűlnek

TERPIN Már megbocsásson, drága Boldizsár úr, de ez igazán furcsa tréfa volt... Egyáltalán, hogyan képes ilyen rémségesen vad hangokat magából kiadni? ... Érthetetlen...

CANDIDA (egy kis üvegnyi parfümöt locsol az elalélt hölgyre)
Jaj, Boldizsár, micsoda galibát csinált!

BOLDIZSÁR Na de... hiszen nem én, hanem...

FABIENNE Kicsit gyöngö idegzetű, s olykor váratlan dolgokra képes.

TERPIN Jól van, barátaim, kedvünk ne szegje semmi, e szép estét bután ne rontsuk el. Kérem, csak mulassanak tovább, te pedig, Candida, derítsd jobb kedélyre e vigasztalan, szomorú fiút.

A rend helyreáll, a társas élet ismét felélénkül. Az elalélt hölgy rumba mártogatott kekszekkel gyógyítja magát, Zaches két hölgy közé furakszik, s egyre pofátlanabban próbálja gyakorolni frissiben megtapasztalt hatalmát. Megfogja az egyik hölgy mellét, mire pofon vágják a mellette állót stb.

CANDIDA Ha tudtam volna, hogy a kiscicáktól ennyire fél... vagy irtózik talán?

BOLDIZSÁR Hogyan?

CANDIDA Hát hogy nem szíveli a macskát.

BOLDIZSÁR Milyen macskát?

CANDIDA Amitől felsikított.

BOLDIZSÁR De én nem is...

CANDIDA Szóval nem a cicám

BOLDIZSÁR miatt?
Te magasságos ég! Miről
beszél? Miről?

CANDIDA Ne ordítson velem.
BOLDIZSÁR Nem ordítok, csak kérdezem, miről
beszél.

CANDIDA Én semmiről.
BOLDIZSÁR Nahát!
CANDIDA Tessék?
BOLDIZSÁR Nem is tudom...
CANDIDA Na szép.
BOLDIZSÁR Igen, nagyon.

Csak állnak, és nézik egymást bémultan. Hosszú, tanácstalan csend, majd Boldizsár, mint valami öngyilkos merénylő, elszánja magát, aztán ismét elbizonytalanodik, sündörög Mosch Terpin körül, míg végre megszólal

Nagy tiszteletre méltó hölgyek és urak, kérem bocsássák meg nekem merész ajánlközásomat, de hogyha türelmük engedi, egy költeményt előadnék önöknek, s arra kérném mindnyájukat esengve, hogy a vers gyöngéi fölött nagylelkűn hunyjanak szemet.

VENDÉGEK Halljuk! Remek! No, kezdje már!
BOLDIZSÁR Valójában nem is enyém a mű,
mert csakis múzsámnak köszönhetem.

FABIENNE Hoppá, ez aztán merész vallomás!
BOLDIZSÁR És mi, akár a szerelmes hattyúk, párba simulva
hogyha pihennek a tón, vagy habokon lebegőn
néznek a vízbe, melyen felhők bodor árnya ezüstlik,
s ringó testük alatt éteri kék suhan el:
úgy éltünk mi a földön. S Észak, a hű szeretők
vad ellensége, ha jajt keltve kiszállt, s levelét
elhullatta az ág, s az esők tovahúztak a szélben:
csak mosolyogtunk, és lágy szavainkban önnön
keblünk istene szólt, egy lelki zenébe merültünk,
s boldog-mély nyugalom, gyermeki béke ölelt.
Ám most pusztá a ház, szemeim fényét elorozták,
s elvesztettem már vele enmagam is.
Igy kell élnem ezért, imbolygón, tétova árnyként,
s üres arccal ijeszt, még ami vár, a jövő.¹

Hatalmas, lelkes ováció

ESZTÉTIKA PROFESSZOR

Micsoda költemény!

1. ÚR Bámulatos!

2. ÚR Milyen szép verselés!

1. HÖLGY És mennyi báj!

3. ÚR Még ilyen szárnyaló fantáziát!

2. HÖLGY Minő zengzetesség!

4. ÚR Emelkedettség!

3. HÖLGY És gyönyörűséges gondolatok!

TERPIN Hogyan tudnánk méltóképp megköszönni,

Cinóber úr, e pompás költeményt?

ZACHES Ugyan kérem, igazán semmiség,
kutyafutta, bagatell, miegymás,
épp csak lefirkantottam éjszaka,
ha már maradt egy kevéske időm.

BOLDIZSÁR Micsoda? ... Mit? ... Hogyan?

ESZTÉTIKA PROFESSZOR Drága barátom,
te isteni Cinóber, esküszöm
neked, hogy a kerek világon rajtad
kívül nincs jelesebb költő – csak én.
Keblemre, Catullus!

Azzal a levegőbe kapja, öleli csókolja a kis szörnyeteget, aki viszont kézzel-lábal tiltakozik a szeretetáradat ellen

ZACHES Eressz el, fáj...
eressz el, vagy a szemed kaparom ki!

Szétharapom a rusnya orrodát!
ESZTÉTIKA PROFESSZOR

Ó, ne, ne, lángeszű barátom,
csak ezt ne tedd soha, hiszen a túl-
szerénység biztos veszteted okozza,
mert ádáz ellenségeid lecsapnak,
mint a sas, ha nem mutatsz hatalmat
és erőt...

TERPIN Kiváló ifjú úr, nemes Cinóber,
látod, én könnyezem, hiszen kevés
nem sok, de túl kevés volt mind a hírnév,
mely megelőzte áldott jöttödöt!

ESZTÉTIKA PROFESSZOR

Angyalarcú, istenfélő szüzek!
Közületek vajon ki lenne az,
ki a koszorús költő ajakára
hálatelt szívvel csókot rebegne?

Az angyalarcú szüzek egymást lökdösve, tiporva vetekednek a kegyért, majd az Esztétika professzor ítéletet hirdet

Nem is lehet vitás, csakis derék
házigazdánk leányát, Candidát
illetheti a megtiszteltetés,
hogy ezt az éteri, kivételes
zsenit csókjával felköszöntheti...
Vivát!

Candida általános éljenezés közepette, mohón megcsókolja a kis gnóm szerdes ajkát. Csak a hoppon maradt lányok duzzognak, nyafognak, és perse Boldizsár áll döbbenet, földbe gyökerezett lábbal

BOLDIZSÁR (Fabienne-hez) Legyézl szives, és csipj belém, ez én
vagyok? Ébren vagyok, vagy álmodom?
Mosch Terpin háza ez? Az egy tükör?
Ez csipkeszörp? Amaz egy kerevet?
Könyörgöm, válaszolj, mert nem tudom.
Te Fabienne vagy, én meg Boldizsár?
Mi történt itt? Mindenki megbolondult?
Vagy már halottként látom ezt, mi nem
lehet való?

FABIENNE Ugyan már, Boldizsár!
Hogyan lehetsz ilyen eszeveszett,
féltékeny és irigy. Beláthatod,
a csöppség költeménye igazán
remek darab, s hogy édes Candidád
megcsókolta őt, csöppet se meglepő.

BOLDIZSÁR Most már biztos, hogy csupán álmodom.
CANDIDA Kedves Cinóber úr, vegyen rumos
diót...

ZACHES (egyik kezével szorongatja Candida kacsóját, a másikkal undo-
ritó mohósággal tömi magába az édeségeket)
Ez igazán kedves maguktól,
de kérem, kérem, ne ily hevesen...
kis drágáim, hiszen megfojtanak,
édes babáim, mindjárt eltipornak...

BOLDIZSÁR (ezt már nem bírhatja tovább, ordítva menekül, akárhová,
csak el) Ez a fekete seggű Belzebúb,
ez a mosdatlan, aljas szörnyeteg,
ez kell nektek? A tolvaj? A csaló?

TERPIN Imádjátok csak! Megérdemlitek!
Szegény fiú, biztosan láza van.

ANDRES (Zacheshez) Uram, géniuszának magam is
csupán a legőszintébb ámulattal
adózhatom, de mondja meg, barátom,
páratlan képességeit ilyen
könnyelműen mért tékozolj el?
„Üres arccal ijeszti a jövő?”
És éppen önt? Ez csak tréfa lehet.
Kicsinykét gondolkozzon el azon,
vajon parádés lángelméje másképp
nem szolgálná-e jobban szép hazánkat?
Erről majd még értekezünk mi ketten,

¹ Friedrich Hölderlin: Menön panasza Diotimáért. Fordította Rónay György

s hiszem, hogy ön pontosan érti majd,
mire is gondolok... De hát túl sokat
beszéltem, inkább mulassunk tovább,
s áldjuk a jó szerencsét, amiért
e nagyszerű ifjút közénk vezette.
Éljen Cinóber úr! Éljen! Éljen!

No. 11. Finálé

A társaság Cinóbert dicsőítő kórusa

1. SZÓLAM (férfi) A legkiválóbb férfiú,
2. SZÓLAM (női) Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM költő, tudós és hős vitéz,
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM a földön senkit nem talál, sz,
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM ki nálánál bölcsőbb itész.
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
Alighanem királyi sarj,
Cinóber úr! Cinóber úr!
ki köztünk most rangrejtve él,
Cinóber úr! Cinóber úr!
minden tettén csak ámulunk,
Cinóber úr! Cinóber úr!
ezer másikkal is felér.
Cinóber úr! Cinóber úr!

Nem is e föld lakója tán,
Cinóber úr! Cinóber úr!
Akár egy furcsa, messzi fény
Cinóber úr! Cinóber úr!
ragyogjad be az életünk,
Cinóber úr! Cinóber úr!
amink csak van, az mind tiéd
Cinóber úr! Cinóber úr!

Vége az első felvonásnak

II. FELVONÁS

1. jelenet

No. 12. Nyitány

Éjszaka, eső, vihar. Az erdő legelhagyottabb sűrűjében, egy kiemelkedő mohos sziklán ül a magába roskadt Boldizsár. Ritmikusan ismétlődő puffanásszerű hangok hallatszanak. Vincenzo Sbiocca közeledik – mint valami durcás gyerek –, hatalmas rúgásokkal terelgeti maga előtt a hegedűtokját. Boldizsár igyekszik menteni, felkapja a drága hangszert

BOLDIZSÁR De hát mi történt, drága Vincenzo?!

SBIOCCA Úgy hagyom el ezt az országot, hogy hátra se köpök. Ezt az országot, ahol az igazi művészeket, a legkiválóbbakat szüntelenül csak megcsúfolták, megalázták, semmibe vették, kétségbeesésbe és örületbe kergették, száműzték vagy megölték, igen, a legváltozatosabb és legalattomosabb eszközökkel, de végeredményben egész egyszerűen megsemmisítették. Hátra se köpök, úgy hagyom el ezt az országot, melyben minden tekintetben és megfellebbezhetetlenül csakis a leggátlástalanabb izléstelenség és dilettantizmus tombol, a legpusztítóbb szolgalelkűség és közép-szer uralkodik, ahol talpnyaló kegyencek hízhatnak kőverre, és lehetnek élet-halál urai, miközben a legkiválóbbak mérhetetlen szükségét szenvedve tengetik nyomorúságos életük, hogy aztán idejekorán és dolguk végezetlenül kaparják el őket magányosan és elfeledve.

BOLDIZSÁR Mi hozta önt ily szörnyű állapotba?

SBIOCCA Hiszen magam sem értem, Boldizsár.
Felfoghatatlan, őrzítő eset!
A legszebb Paganini-darabot
adtam elő, a közönség pedig

őszinte, mély áhítattal fogadta
ihletett, szeriöz játékomat,
s a húrokat éppen elhagyta csak
az utolsó hang, amikor a csöndet
sosem hallott ováció, dübörgő...
Ne is folytassa, azt hiszem, tudom...
Mit tud?

BOLDIZSÁR
SBIOCCA
BOLDIZSÁR
SBIOCCA

A gnóm! Az aljas szörnyszülött!
A kis görcs, ahogy hajlong, vigyorog:
„Kérem alássan, épp csak játszadoztam,
semmiség, a kisujjamból kirázom...”
Valami tűzszeresem nincsen magánál?
De van. (Nyújtja) Én nem is tudtam, hogy pipázik...
Nem is pipázom, csak a hegedűmet
égetem el, mert nem kell már... Minek?
BOLDIZSÁR (próbálja visszaszerezni a gúnyt)
Az égre kérem, ne tegye, nagyon
meg fogja bánni.

BOLDIZSÁR
SBIOCCA

BOLDIZSÁR (próbálja visszaszerezni a gúnyt)
SBIOCCA Látni sem bírom!

2. jelenet

És e pillanatban megszólal a szférák zenéje, a földön vagy az égen megjelenik Prospero Alpanus tündökletes kocsija, mely nyitott kagylóhoz hasonlatos, és sziporkázó kristályból készült, ahogy a kereke is. A fogatot két arannyal felszerelt, hófehér egyszarvú húzza, a bakon egy ezüsfácán, mely csőrében tartja az aranygyeplőt. Hátra nagy aranybogár csillogó szárnyaival hajtja a hús levegőt a kagylóbéli, kínaias öltözötű utasra, aki amikor Sbiocca és Boldizsár mellé/föle ér, hosszú palcájának szikrázó gombjából éles fénysugarat bocsát a fiúra

BOLDIZSÁR Csak ő lehet az. Ő megmenekít.
Egész biztosan érzem, Vincenzo!
Na mit szólsz? ... Ő lesz, aki a gonosz
varázst feloldja, és a szörnyszülött
bűbájos hatalmát megtöri!

SBIOCCA

BOLDIZSÁR

SBIOCCA

BOLDIZSÁR
SBIOCCA

Hát
persze, csak tudnám, miről is beszélsz...
Ez a fogat... a kínai... a fácán
és a két unikornis... Vincenzo,
hiszen magad is láthattad... Ne mondd!
Láttam, ahogyan éppen megbolondulsz,
ahogy remegni kezdesz, és ahogy
fennakad a két szomorú szemed...
Hidd el, elég ijesztő volt a látvány...
Na, úgyhogy én inkább megyek akár-
hová, csak innen el, még mielőtt...
Vincenzo!

...rajtam is kitör a téboly...
és hogy ha van még szemernyi eszed,
velem tartasz te is...

BOLDIZSÁR

Nekem maradnom
kell, és higgyed el, ez a különös
égi utas...

SBIOCCA

Na jó, akkor vigyázz
magadra és...

BOLDIZSÁR
SBIOCCA

Várjál! A hegedűd...
Legyen tiéd, én többet kézem
veszem. Neked adom, s cserébe mást se
kérek: soha ne játssz rajta ezeknek.

Sbiocca el, zene

No. 13.

BOLDIZSÁR

Ostoba és aljas a világ,
elveszi mindenedet;
bár kedve, ha tartja, ünnepel is,
csak mint gügyögő édes gyereket.

Már csak e furcsa égi lovas
ő lehet az, ki segít,

senki, csak ő tudhatja a választ,
ő lehet az, aki megmenekít.

És ha csak káprázat, ami itt
jelenésként elrobogott,
nincsen a földön semmi egyéb,
mi bármi reményre is adna okot.

3. jelenet

Villásreggeli Paphnutius nagyherceg palotájában. A házigazda, Andres és a komornyikok

ANDRES Habár az államkassza nincsen még dugig, s akad még egy-két misztikus alak, ki ellenáll...

PAPHNUTIUS Mondd, az a... nő meglett, kiről oly rémes dolgokat meséltél?

ANDRES Rosebelverde? Szökésben még, de túl jár az már a hetedik határon... Tőle többé nincs miért tartanunk...

PAPHNUTIUS Ez igen megnyugtató.
ANDRES Hidd el, uram, remekül haladunk, szent ügyünk osztatlan sikert arat. Határtalanul lelkesül a nép, hitük töretlen, hogy oly sok vihar után végre egy szebb jövő felé vezetjük életük megannyi sok csapást, hányattatást és kínokat elszenvedett törekeny kis hajóját...

PAPHNUTIUS Barátom, hogy ily csodás híreket hozol nekünk, örvendetes, s korántse' meglepő.

ANDRES Sajnos, azért akadnak még egynémely nehézségeink...

PAPHNUTIUS Ez csak természetes, sebjaj, majd megoldod...

KOMORNYIK (belép) Nemes Cinóber úr megérkezett.
PAPHNUTIUS Vezesse hát be!

Komornyik el

ANDRES Őt kellene még megnyerni szent ügyünknek, mert egész kivételes lángelme, korszakos zseni e férfiú, Nagy Sándor és Periklész egy személyben, oly bölcs, mint Salamon király, s merész, akár a diadalmas Xerxész...

PAPHNUTIUS A végén féltékeny leszek, ne mondjad!

ANDRES Egy szerény, csöndes tudós, afféle polihisztor, akitől bármi világi becsvágy idegen.

ZACHES (be) Ezer bocsánat, kicsit elaludtam, az a tetves cseléd nem szólt időben...

PAPHNUTIUS Tehát ön az, ...nemes Cinóber úr?
ZACHES Lennék, valék, sőt még inkább leendek. Avagy horgonyra fel, nagy tisztelettel.

PAPHNUTIUS Nos hát, ...remek... Csalogánybecsinalt? Pacsirtabécsi?

ZACHES Non chalance, jöhet.
ANDRES Charmant egy ember! ... Mit mondtam, uram?
PAPHNUTIUS Vitán felül... mi több, egész kiváltképp.
ZACHES (a Komornyiknak) Szalvettázd le a pofám, pubinkó!

Andres diszkréten próbálná leszedegetni a Zaches hasára pottyant étel-darabokat

Nehogy már azzal a mocskos kezeddél
hozzám piszkálódjál!

PAPHNUTIUS Viselkedel
rendesen, te Andres!?

ANDRES Csak egy pihét
a daliás vállaról...

ZACHES Kuss legyen!
PAPHNUTIUS Talán tudja, mért kérettük magunkhoz.
ZACHES Nem hogy dublírozzam felségedet?!

PAPHNUTIUS Meglehet, még arra is sor kerül,
de most... de most, hogy is, mit is akartam?
ANDRES Hát, hogy a nehézségeink...

PAPHNUTIUS Igen...

ANDRES Ezzel a szép felvilágosodással kicsinykét meg-meggyűlik a bajunk...
ANDRES A sötét erők nem tágtanak...
tudod, itt ez a sok bajkeverő...
az államkasszába pedig alig hogy valamicske csekélység csordogál...
ZACHES Sajnálatos, igen sajnálatos.
ANDRES A te éles elmédet szomjuhozzuk,
ANDRES hogy megtudjuk, mi lenne teendő...
Ha volna valami eszméd, barátom,
mely minket kis bajunkból kisegítne...
ZACHES Ellotyvadó higannyal ráberünk,
olyhás tunyáku felcsapatva mind,
sehol a képükbe el nem rinyad,
legelhet napestig alávaló
bürök, hiába ágál, vége lesz,
kinyúl, akár egy régi gyapjuzokni...

PAPHNUTIUS Kivételesen merész gondolat...
ZACHES Mindegyre több fejet be a homokba,
és egyre több homokot a fejekbe.
ANDRES Magamtól nem jutott volna eszembe.
PAPHNUTIUS Bámulatos, kérlek, mondjad tovább!
ZACHES De jó fűrészpör is.

PAPHNUTIUS Hová?
ZACHES Hová,
ANDRES Hová? Hát szerinted háva?
ANDRES Központosított, szilárd hatalom,
ez az, mi nélkül sosem győzhetünk,
és ami még ennél is fontosabb, hogy elhitesse minden alattvalónkkal:
szabadsága azért nincsen veszélyben...
Épp csak a létezésben megvonunk bizonyos bölcs határokat, miket a közösség védelme érdekében áthágni senkinek, sosem szabad...
PAPHNUTIUS (Zachesnek) Akár Periklész! ... Fenomenális!
...Szédületes és hátborzongató!

ANDRES A hadsereget fejleszteni kell,
önkéntesek ezreit toborozni,
hogy túlon túl sok költséggel ne járjon,
s kiépíteni egy megbízható,
titkos kémhálózatot, mert hiszen nekünk igen pontosan tudni kell,
miképp alakul a néphangulat.
Dicsó uralmad szép történetét dalokba foglalják az igricek,
akiktől viszont ne sajnáld a pénzt!

Zaches üti-vágja az őt elragadtatottan ölelő, ajnározó Paphnutiust, mindenki döbönt felháborodással Andresre néz

PAPHNUTIUS Hogyan merészeled, te idióta?
ANDRES Azt hiszed, neked már mindent lehet?
PAPHNUTIUS Ez vérlázító! Hallatlan pimaszság!
ZACHES Sőt felségárulás!

ANDRES Nem értelek,
uram...

PAPHNUTIUS Szégyentelen! Ugyan, na mit

nem értesz? Térdre! Hálátlan bitang!
(Tépkedi le róla a rendjeleket, kitüntetések)

Zaches unottan nézi a jelenetet

Ezennel minden rangtól, hatalomtól,
mivel könnyelműn felruháztalak,
azonnali hatállyal, mindörökre
megfosztalak...

ANDRES
PAPHNUTIUS

Na de uram...
Elég!

ANDRES
PAPHNUTIUS

Ha még egy szót merészelsz szólni, véged!!
Felfoghatatlan... Mi történik itt?

ANDRES
PAPHNUTIUS

Ki
cselédnek születik, az is marad!
Jó uram, könyörgöm, mi történt veled?
Betönni azt a förtelmes pofáját!

A komornyikok betönnik

ZACHES

Úgy!
Most majd szobainasnak visszaküldlek,
és köszönjed, hogy ennyivel megúszod.
Cinóber úr szolgálatába állsz,
ingét mosod, cipőit pucolod,
mellette tán majd tanulsz jó modort,
de megbecsüld magad, mert ha nem,
örök száműzetés a sorsod.

PAPHNUTIUS

És én
akkor mi is lennék?

ZACHES

Valódi, belső
titkos tanácsosom.
Ha gondolod...

PAPHNUTIUS

És az mi az, az jó nekem? Igen?
Meglásd, hálám el nem marad, barátom!

Sötét, zene

4. jelenet

Boldizsár és Fabienne Prosper Alpanus háza előtt

FABIENNE

Na tessék, itt vagyunk, ez az, borulj le,
legyél müezzín, hívogasd, esengj,
ahogy csak jólesik... Emelj oltárt,
gyújtsál tüzet, áldozzál fel szüzet, vagy
adjad el neki azt a szép lelketed,
meg fogja érni biztosan, ne félj...

BOLDIZSÁR
FABIENNE

Köszönök mindent, most már elmehetsz...
Ha így folytatod, tébolydába' végzed...
Hiszen ez csak egy közönséges felcser,
egy eszement, habókos vén hülye,
amit regélnek róla, azt is csak ő
találta ki... Agyrém! ... Prosper Alpanus! ...
Már a neve is merő kitaláció.

BOLDIZSÁR

Te nem hiszed, de attól még igaz
lehet.

FABIENNE

De nem, de nem, de nem. Figyelj!
A pónik fejére szarvat szerelt,
hintója, mint a kagyló, és a két
kerék közé kintornát épített,
csak az zenél, s akit te a bakon
ezüsfácánnak képzelteél, barátom: a
törpezsoké, fényes libériában,
idétlen kámszával piciny fején...

BOLDIZSÁR
FABIENNE
BOLDIZSÁR
FABIENNE

Csak megtalálnám a kopogtatót...
Hagyjad már a fantazmagóriákat!
Soha! (Kopogtat)
Reméltem, nem tőlem tudod meg,
de jó, akkor nem hallgatok tovább:
szép Candidád a gnómért eleped,
fékezhetetlen dül a szerelem,

lesz itt akkora nász...

BOLDIZSÁR

Nem érdekel...

FABIENNE
BOLDIZSÁR
FABIENNE

Biztos, hogy Candida engem szeret,
és ennek egyszer vége lesz, tudom.
Veled akármít meg lehet csinálni?
Vigyázz a szádra!

Hát van még pofád
ezt mondani nekem, azok után,
amit megtettem érted? Hát miért nem
érted...

BOLDIZSÁR
FABIENNE

Na mit? Mit?
Ezt, te nyomorult!

Fabienne pofon vágja Boldizsárt, aki visszaüt, egyre veszettebben verekszenek, amikor különös morajlás hallatszik, majd megszólal a szférák zenéje és a láthatatlan Prosper Alpanus hangja. Boldizsár és Fabienne ijedtükben abbahagyják egymás gyepálását

No. 14.

PROSPER

Az éj sötét kárpitja megremeg,
lomha felhők alatt könnyű fuvallatok,
másik világ mutatja arcait,
csendje hatalmasabb, mint gondolod.

Medrük nélkül bolyongnak a folyók,
a harag zöld mérge nem szivárog,
a fák páraöntösükben állnak
átderengve az ezüstös homályon.

Lopott idő a csillagsugárnyi fényben,
titkos törvény nagyobb rendje szerint,
ki most éber álomban ablakát kitarja,
alaktalan magányból vetkezik. (A dal vége)

Emberek, hát ez miféle parádé,
talán a cirkuszban érzik maguk?
Ököllel egymásnak, mint a vadak?
Miféle egy modor?

FABIENNE

Semmi közöd
hozzá!

BOLDIZSÁR
PROSPER
BOLDIZSÁR
FABIENNE
PROSPER
FABIENNE

Bocsánatot kérünk, uram.
Akarnak talán tőlem valamit?
Igen!
Nem!

El kéne döntenem...
Csak

PROSPER
BOLDIZSÁR

erre jártunk épp, de máris megyünk...
Befárad hozzám, kedves Boldizsár?
Igen, ...vagyis hálásan köszönöm.
(Fabienne-nek) Ez tudja a nevem!

FABIENNE
PROSPER
FABIENNE

El is ajúlok...
No és ön, kisbarátom?

Hogyne, persze,
ki nem hagynám a világ pénziért.
(Suttogva, miközben a terembe lépnek)

Ha ez a trotli tényleg csodatévő,
csupán egyetlenegyét kérek tőle
majd, hogy engem is pompás szörnyszülötté
változtasson át, én is hadd legyek
idomtalan, rusnya féreg, kiből
hiányzik minden harmónia, ha már
ez a forma ennyire ünnepelet.

PROSPER (immár saját személyében fogadja a jövevényeket)

Kicsit korábban vártam magukat,
legalábbis önt, kedves Boldizsár...
Miben lehetnék a szolgálatukra?

BOLDIZSÁR

Talán tudja is, tisztelt doktor úr...
A kis Cinóber, ez a furcsa lény – hogy
egészen elfogulatlan legyek –
néhány hete megjelent városunkban,
s bizony azóta aljasságot csak
aljasságra halmoz...

PROSPER A kis Cinóber?
BOLDIZSÁR Megmagyarázhatatlan... csak egy gnóm,
csak egy kis prűszkölő bitang, de mégis
a lábai előtt hever boldog-
boldogtalan...

PROSPER Na és én mit tehetnék?
BOLDIZSÁR Talán megtudhatnánk, hogy ki is ő,
s mitől bír ily rejtélyes hatalommal...
PROSPER Tehát egy törpe.

BOLDIZSÁR Olyan törpeforma.
PROSPER Igen... Lehet, hogy csupán egy alruna.
FABIENNE Milruna?

PROSPER Gyökéremberke.
BOLDIZSÁR Akár egy
hasított retek, szakasztott olyan.
PROSPER Csak egy kis pillanat, és kiderítjük.
BOLDIZSÁR Nagyon szépen köszönjük, doktor úr!
PROSPER Megmutatom maguknak sorba' mind.

*És Prosper varázslata nyomán a legváltozatosabb formájú derűs kis vakar-
csok jelennek meg, de Boldizsár egyikben sem ismeri fel Zachest*

BOLDIZSÁR Ez nem az... ez se... na, talán, ...de nem...
kisebb... nagyobb... stb.
PROSPER No, hát ez éppenséggel meglepő,
mi több, csodálatos... No de talán
ez a mi emberünk csak egyszerű
földi manó... Lássuk csak, és figyelj!

*Az előbbi vidámkodókkal szemben most nyűgös, nyafogó törpék jelennek
meg, s az eredmény ismét semmi*

FABIENNE Azt kell mondjam, több, mint bámulatos...
PROSPER Mit is tegyünk? ... Ami segíthet még:
a pszichoszugesztív projekció.
FABIENNE Az biztosan remek lesz!

PROSPER De ez már
magán múlik csak, kedves Boldizsár.
Ha valakire most nagyon erősen
gondol, hogyha egész lelkét betölti
ez a személy, nos akkor eme képzelt
alak színről színre megjelenik
nekünk, s meglátjuk, hogy e pillanatban
mit is csinál...

FABIENNE Nagy baromság!
PROSPER Elhallgat
már végre? ... Készen áll? Indulhatunk?
Erre a helyre álljon pontosan,
és semmiképpen ne mozduljon innét!

5. jelenet

*Boldizsár bólint, Prosper varázskört ír le a kezével a fiú körül (vagy nem),
kékes gőz gomolyog (vagy nem), különös zene szólal meg (vagy nem), meg-
jelenik Candida és Zaches. Fonalat gombolyítanak*

No. 15. Candida–Zaches-duett

CANDIDA Szép egy ilyen szép őszi délután,
ma összeszedtem az összes diót,
holnap majd megtörjük Elsie-vel,
és péntekre lesz diós briós.
ZACHES Te vagy édes, mint egy diós briós,
azonnal bekapnálak egészben,
gyere, tedd már le azt a fonalat,
legyél enyém egészében... vagy részben.
CANDIDA Habár az én szívem is eleped,
pontosan tudom, hogy ezt nem szabad,
még várunk kell, légy türelmes te is,
míg beköszönt a boldog pillanat.
ZACHES Ez marhaság, csak húzzuk az időt,

CANDIDA–ZACHES ketten vagyunk, nem látja senki se,
arassuk le, mi szívünkéből kinőtt,
minek nekünk pap, szertartás, mise?

Érzem, az ördög elragad,
nem érdekel az sem, ha elveszünk,
akármilyen lesz is, csak tiéd vagyok,
mennybe vagy pokolba együtt megyünk. *(A duett vége)*
BOLDIZSÁR Megállj, te nyomorult, megöllek!

*És ahogy Boldizsár a látomásra támad, Zaches vinnyogva összeroskad, Prosper
rémülten fogja le, rángatja el az örvénygő fiút, s a kép szertefoszlik*

PROSPER Azonnal hagyja abba, Boldizsár!

6. jelenet

BOLDIZSÁR Most azonnal tennünk kell valamit!
PROSPER Nem sérthetetlen, tehát halandó,
közönséges ember...

BOLDIZSÁR Felkoncolom!
PROSPER Lassan a testtel! Legyen türelemmel.
Azt mondtam, halandó, de mégis, titkos
varázserővel bír, s hogy mi ez, még
nem tudom... de igérem, kiderítem
hamar... jöjjön el hozzám mielőbb,
majd meglátjuk, mihez is foghatunk...
FABIENNE Ó, igazán hálátelt szívvel köszönjük.
Illethetem csókkal áldott kezét?
Ez volt minden? Ennyi a tudománya?
Halálra rémíti a nyomorultat,
aztán alászólgája, mehetünk?
Uram, akármilyen lesz is, én kimondom,
ön semmi több, mint hazug fecsegő,
szemfényvesztő pojáca, vén bolond, és...
és...

PROSPER És?
FABIENNE És ócska sarlatán...
BOLDIZSÁR Fabienne!
PROSPER Ennyi volt? Befeztette?
FABIENNE Maga nem ért
semmihez... szép dolog... még hogy csodák!
Ilyesmiben én ennyit sem hiszek!
PROSPER *(megsimogatja Fabienne-t)*
Jól van, jól, csendesedjen.

A pillanat megáll, valami erős effekt

FABIENNE Ne nyúljon
hozzám! Az ölebét, azt simogassa!
BOLDIZSÁR Hagyd már abba, Fabienne! ... Megyünk,
uram. Bocsásson meg neki! Kicsit
heves, de higgye el, remek gyerek...
Köszönjük, doktor úr!
PROSPER Isten velük!

Fabienne és Boldizsár el

7. jelenet

Boldizsár összeomolva, tán zokog is

FABIENNE *(dühöngve)* Na, kellett ez neked? Megérte? Mi?
BOLDIZSÁR Nem tudnád végre befogni a szádát?

*Mankókra támaszkodva bebiceg Hannes, a kis lepkevadász. Irtóztató állapot-
ban van. A haja kihullott, az arca zöld és fehér, beszédét is alig érti. Egy halá-
los ágyáról felkelt Nemecek*

HANNES Ti még itt vagytok? Meneküljtek!

FABIENNE Jézusom, Hannes, veled meg mi történt?
 HANNES Csak meneküljetek!
 BOLDIZSÁR Szegény kölyök!
 FABIENNE Nagyon akar mondani valamit...
 HANNES Menekülőnötök kell.
 BOLDIZSÁR Nekünk?
 FABIENNE Ugyan
 miért?
 HANNES Nektek bizony. Nyomotokban
 a herceg összes embere... ki él és
 mozog, mindenki titeket keres...
 vérdíjat tűztek ki a fejetekre...
 FABIENNE Na hát ez gyönyörű!
 BOLDIZSÁR De mi a vád?
 HANNES Hogy félholtra verted a kis Cinóbert,
 nem tudod?
 BOLDIZSÁR Mi? Még hogy én? ... De hiszen...
 HANNES Értsétek már meg, erre nincs idő!
 Induljatok! Induljatok azonnal!
 Szívem szerint veletek tartanék...
 de hát látjátok, ...ilyen állapotban...
 FABIENNE Milyen kórság ez?
 HANNES Halvány fogalmam sincs.

No. 16.

HANNES *(dadógó dal)*

Valami furcsa, ritka kór,
 nem ismerik az orvosok,
 kihányok minden falatot,
 egyre gyengülök és fogok.

Egész napokat alszom át,
 állandó lázálom gyötör,
 az életem annyit se ér,
 mint egy ócska, lyukas vödör.

Pipettából kapok teát,
 már épp hogy csak mankóztatok,
 vigasztalnak, hogy elmúlik,
 de én tudom, hogy meghalok. *(A dal vége)*

BOLDIZSÁR

Ugyan már,

beszélj butákat!

HANNES

Persze! Tűnjetek már!

Fabienne és Boldizsár el, sötét, zene

8. jelenet

Max és Móric Andres ajtaján dörömböl, kora hajnalban

ANDRES Ki az Úristen vagy már ilyenkor?
 MÓRIC Csak mink vagyunk, uram, a Móric...
 MAX ...és

a Max... Mostan megyen, titokban.

MÓRIC

...Sietni

kell.

ANDRES

Mi a jó fenét hablatyoltok?

MAX

Ahogy itt állok, úgy igaz, uram,
 minden kilencedik hajnalon, épp
 napfelkeltekor...

MÓRIC

... fönről jön alá
 az égből neki...

MAX

...akárha izé,

Mondjuk, valami óriás denevér
 lenne...

MÓRIC

...ekkora nagy, hegyes fogakkal!

MAX

...a rettentő karmaival pedig
 turkálja a fejét...

MÓRIC

Isten bizony!

MAX Anyám életére!
 ANDRES A fél karod
 vágják le, ha hazudsz!
 MAX Tudom, uram,
 és vállalom.
 MÓRIC Én meg hoztam magammal
 a csúzlím. Leteritem, mint a semmit,
 egyetlenegy lövéssel és halálos
 pontosan.
 ANDRES Na más már nem is hiányzik.
 Ti most eltűntök innét, de azonnal...
 MAX És a fizetség?
 ANDRES Majd ha kiderül,
 hogy igazat beszéltem.
 MAX Két dukát.
 ANDRES Annyi, annyi, csak takarodjatok!
 MÓRIC Ezer örömmel!
 MAX Vigyázz a fejedre,
 nehogy aztán még véletlen leszedje
 az óriás madár, és ne bírd fizetni.
 ANDRES Pokolba már!

A csibészek elinalnak, Andres elrejtőzik, álomittasan bebotorkál Zaches, és leheveredik

9. jelenet

ZACHES Ha tudnám, mért ilyen
 korán kell ezt csinálni!
(Kényelmetlenül fészkelődik, nyöszörög magában)
 Hé, mi lesz már?
 Mit képzelsz? Meddig váratsz?

Szárnyszerűen lebegő, hatalmas, könnyű anyagokban alászáll Rosebelverde kisasszony, ölébe vonja és fésülni kezdi Zachest

ROSEBELVERDE Végre, hogy
 kegyeskedni méltóztatik...
 Talán
 baj van, kicsim?

ZACHES

Nagyon álmos vagyok.

ROSEBELVERDE

Majd kialszod magad...

De máskülönben
 minden rendbe' van? Boldog vagy? Mesélj!

ZACHES

Hát

tébolyultan szeretnek itt, megvesznek
 értem, és minden óhajom lesik.

ROSEBELVERDE

Hisz ez csodás, remek!

ZACHES

Csak azt ne hidd!

Zaklatnak egyre, nem hagynak nyugodni...
 Hogy mást ne mondjak, csak engem akarnak,
 szerelmükkel üldöznek mind a nők,
 lihegve, sápadva és csücsörögve
 keringenek körül, hogy fulladok.

ROSEBELVERDE

Panaszkodol-e most, avagy dicsekszel,
 nehéz eldöntenem...

ZACHES

Utálok őket,
 ahogy mindenki mást is... Csakis gnómok,
 kretének, idióták ostromolnak
 szüntelen panasszal, és csak rinyálnak,
 hogy könyörüljek rajtuk és segítsék...
 Beszippantott az államgépezet is.
 Képzeld, valódi és titkos tanácsost
 csináltak már belőlem, és ha nem
 vigyázok, napokon belül miniszter
 leszek... Uralkodónk semmit se dönt,
 talán szellenteni se mer, amíg
 velem meg nem beszélte... Iszonyú
 terhek alatt roskadok, s kérdezem: hát
 ki vagyok én, hogy szanaszét szakadjak?

ROSEBELVERDE Legyél erős, hiszen tudod te is – akármilyen nehéz viselni ezt –, aki mások föléd emelkedik, mert a tudása oly kivételes, annak szolgálat lesz az élete, másokért él csak, és sosem magáért.

ZACHES Na épp ez az, amihez semmi kedvem! Ne röhögtess, mi az, hogy másokért?

ROSEBELVERDE Csitulj te, kis bolond, csitulj! Élvezd, milyen rajongva ünnepelnek, élvezd fejed körül a glóriát, élvezd, mi a kiválónak kijár. Hiszen a lábaid előtt hever az egész világ, az egész teremtett szép világ...

ZACHES Mit érdekel, mikor fáradt vagyok, és élvezni kicsinykét sem bírom.

ROSEBELVERDE Ez csak valami múltó hangulat, meglásd, erőre kapsz megint, ne félj! Legyél alázatos, okos, szelíd, nincsen ezeknél fontosabb erény.

ZACHES Hallgatni sem tudlak! Ez fürtelem! Csupa ostobaságokat beszélsz!

ROSEBELVERDE Ha megbecsülöd, mit sorsod juttatott, örömben fordul majd minden napod, ha megbecsülöd, mit sorsod juttatott, örömben fordul majd minden napod. Ne prédikálj!

ZACHES Hisz' ez oly egyszerű!

ROSEBELVERDE Ne menj el még!

ROSEBELVERDE Muszáj.

ZACHES De majd kilenc nap múlva jössz megint?

ROSEBELVERDE Hiszen tudod: amíg csak élsz, veled leszek.

ZACHES De meddig élek?

ROSEBELVERDE Soká, nagyon soká. *(Ellebeg)*

Zaches felkászálódik, rejték helyéről előlép Andres

10. jelenet

Zaches megrémül, menekülni próbál, esik-ke, Andres a nyomában

ANDRES De szépen megfrizirozták, tanácsos uram! Csak bámulok... Mutassa már! Parfümöt is kapott? Illatozik, akár egy kis levendulamező... Ezek a hullámok pedig valóban... hasonlít csak a tengeren, ha látni. Hibátlan munka, és milyen helyes a kis kisasszony is... Ugyan ajánlja be régi jó cimboráját... Szakasztott ilyet szeretnék magam is mióta!

ZACHES Elég legyen, pimasz! Mit nem merészelsz?

ANDRES Óvatosan, uram, még szétesik, pocsékba megy a drága kézimunka! Hová szalad? Engedje, hogy csodáljam!

Zaches prüszkölve elmenekül

Ezt most nem úszod meg, te nyomorék! Már tüzesítik a szégyenbélyeget, aztán iszkolhatsz Isten hírével, tarisznyádban levágott fél karoddal. Végre elkaptalak!

Sötét, zene

11. jelenet

Boldizsár és Fabienne az erdőben bolyong. Szerintem vagy éjszaka van, vagy esik az eső. Fabienne kabátjának ujjja és hátsó része már három-négy méteresre nőtt, dühödten rángatja, húzza maga után, próbálná letépni... mindhiába

FABIENNE Megőrülök! Te érted ezt, te érted? Segítsél már letépni!

BOLDIZSÁR Hiába, nem megy, lásd be végre.

FABIENNE Hiszen már lépni is alig bírok, s ez nő, csak egyre nő.

BOLDIZSÁR De legalább az éjszaka tudunk mivel betakaródnunk majd, ha fázunk, s akár sátorra is futhatja még belőle, hogy ha így megy ez tovább. Csak viccelődj! Mindketten itt fogogni. Mert a szádát sosem tudod befogni.

FABIENNE Szerintem hosszabb lett megint.

BOLDIZSÁR Fenét, csak képzelődsz...

12. jelenet

A nyöszörgő Zaches betegágyánál az Orvos, Paphnutius és a komornyiknak visszaminősített Andres

No. 18.

PAPHNUTIUS Drága, egyetlen, imádott bölcs barátom, hogy tehet ilyen csúfságot velem? Az aggodalomba bele is pusztulok, szinte megfojt a jeges félelem.

Ön legfőbb kincse az államgépezetnek, bármit kíván, boldogan megteszem, az égre kérem, árulja el, mi baj van, mit csinálhatnánk, hogy jobban legyen?

Miféle átkozott balszerencse üldöz, miféle rontás száll megint miránk? Tündökletes eszű, pompás miniszterem földre rogy, mint egy hasba lőtt zsiráf.

Csak egy szót, egyetlen halk szót kérek öntől, csak egy jelet adjon a szép szemével. Vagy okos fejét biccentse meg kicsinykét, és könyörgöm, hogy meg ne haljon, kérem. *(A dal vége)*

ORVOS Igen tisztelt titkos tanácsos úr, kimélnie kéne kicsit magát... Szakadatlan elmemunkáival agyonhajszolja szegény corpusát. Az állam üdve sem kívánja ezt...

PAPHNUTIUS De nem bizony! Legfőbb a jó egészség. Nehogy feláldozza becses személyét.

ORVOS Fejgörcseit csakis a túlfeszített és folytonos gondolkodás okozza...

ANDRES ...s ettől a mélyen tisztelt koponyája forró, akár a húsleves... Bocsánat...

De ahogy a beteg fejéhez ér, megszólal ugyanaz az effekt, mint az első felvonás utolsó jelenetében, amikor Boldizsár tette ugyanezt

PAPHNUTIUS *(Andreshoz)* Megőrültél? Mint akit nyúznak, úgy visítasz?

ANDRES De uram, nem én...

PAPHNUTIUS Ha nem te, akkor ki? Talán bizony szirének

avagy másféle bős kisértetek
lajkák a palotám?

ANDRES Dehogy, uram!

PAPHNUTIUS Nahát!

ANDRES A gnóm!

PAPHNUTIUS Miféle gnóm, te fattyú?!

ORVOS Valósággal szikrákat szór szegény
feje... Sosem találkoztam ilyennel.

PAPHNUTIUS Mintha a szája szóra nyílna... Nagy ég!
Beszélj, beszélj, drága Cinóberem.

ANDRES Csak tátog, mert kevés a levegője!
Más nem segíthet, mint a gégemetszés!

PAPHNUTIUS Hallgassatok! Szólni kíván!

ORVOS Igen!

ZACHES *(Andresre mered, tán rá is mutat tetetett önkívületben)*
Te vagy! Te vagy! Hogy fénylik a patád!
Az álarcod lehullt... látlak, bitang!

ORVOS Félrebeszél, szegény!

PAPHNUTIUS Vagy látomása van...

ZACHES Kötelet elő, láncot és bilincset!

ANDRES Eret kell vágni rajta, nem vitás!
*(Megragadja Paphnutiust,
közelről szíszeg az arcába)*

ZACHES Vörös képén jól ismert torz vigyor...
kezétől borul lángra a világ...

ANDRES Na kész, vége, ez meghibbant egészen.

ZACHES *(Andresre mutat)* Ó az, aki a trónusodra tör,
aljas merénnyel fordul ellened.
Országlásodnak gyorsan vége lesz,
hacsak példásan meg nem bünteted.
Tömlőcbe el! Vigyázz, ne késlekedj!

PAPHNUTIUS *(mintegy búvóletben, Zachest szajkózva)*
Tömlőcbe el! Vigyázok!

ZACHES Katonák,
vigyétek!

PAPHNUTIUS Katonák, vigyétek!

ANDRES Jó
uram, hát te ezt elhiszed?

ZACHES El én!

PAPHNUTIUS El én!

ANDRES De hát uram, csak ő beszél!

ZACHES Te mocskos áruló!

PAPHNUTIUS Te mocskos áruló!

Két fogdmeg vonszolja el a tiltakozó Andrest

ANDRES Vigyázz, uram, hiszen megtébolyít.

ZACHES Ha el nem hallgatsz, karóba huzatlak.

PAPHNUTIUS Ha el nem hallgatsz, karóba huzatlak.

ANDRES A legrégebbi barátod vagyok,
sőt, szinte már apád helyett apád...
Hogyan feledheted? Csakis nekem
köszönheted minden hatalmatod.

ZACHES Vigyétek ezt a szárnalmas pojácát!

PAPHNUTIUS Vigyétek ezt a szárnalmas pojácát!

A fogdmegek Andresszel el

ORVOS Valamicskét enyhülget már a kín?

ZACHES Ne merj hozzám érni, te vén kuruzsló!

PAPHNUTIUS Édes barátom! Én téged ezennel
teljhatalmú államminiszteremmé
teszlek, kezedbe rakom le országunk
jövőjét, váltsd valóra az összes
álmodat, és vezesd a Kánaánba
tévelygő népemet, s munkádhhoz hogy
erőt meríts, lovaggá ütlek, és
ezennel neked adományozom
hazánk legbecsesebb kitüntetését:
Zöldfoltos Tigris-rendjelünk.

ZACHES No, hát
ez igazán megtisztelő, uram...

A legmélyebben meg vagyok hatódva,
s ha már így alakult, én azt hiszem,
szózatot kéne intéznom a néphez.
Feltétlenül, kérlek, feltétlenül,
máris intézkedünk....

Sötét, zene

13. jelenet

No. 19. Mosch Terpin–Candida-örömduet

TERPIN Édes leányom, szólnom kell tehozzád,
elérkezett a csodás pillanat,
hajadonok legédesebbik álma:
ma délután megkérték a kezéd.

CANDIDA Ó, Istenem, elájulok, ne mondd!
S ki lenne az, ki ily merész?

TERPIN Na ki?

CANDIDA Na ki?

TERPIN Ki más?

CANDIDA Ki más?

TERPIN Ki más, mint
ki minden vágyadat betölti,
ki fenn ragyog, akár a csillagok,
ki fejünk fölül a viharfelleget
elűzi, és bearanyozza
mindenik napunk.

CANDIDA Csak ő!

TERPIN Ki más!

CANDIDA Csak ő!

TERPIN Ki más.

CANDIDA Ki más?

TERPIN Ki más, mint...

CANDIDA Ó, mondani is
alig merem...

TERPIN De, de, de, csak bátran,
kicsikém.

CANDIDA Atyám, igaz lehet?

TERPIN Igen, igen! Ó az bizony.

CANDIDA Valóban hihetem?

TERPIN Ahogy jó apád minden szavát.

CANDIDA Ó, mondd ki te!

TERPIN Nem, nem, csak te,
ne félj!

CANDIDA Tehát ő az?

TERPIN Kimondom hát, ha addig élek is!
Na mondd!

CANDIDA Cinóber úr!

TERPIN Cinóber úr!

KÓRUS Cinóber úr, Cinóber úr!
Cinóber úr, Cinóber úr!

TERPIN Ószintén szólva, hát nekem se mindegy,
hogy leendő vejem egy senkiházi-e
avagy olyan kiváló férfiú,
aki uralkodónk legfőbb bizalmasa.
Hála neked, valóra válthatom
mindahány régi álmomat, hiszen
Cinóber egy vezérigazgatói
állást ígért nekem: Minden Hazánkban
Megfigyelhető Természetes és
Magától Értetődő Folyamatok
legeslegfőbb direktora leszek.

No. 19/a.

Ellenőrzöm az alkonyipír színét,
a folyók jegének állagát hetente,
szabályozom a felhők méretét,
és kidolgozom obskúrus rendszerét
az égbolton, hol, melyik és mikor,

milyen alakban mutatkozhatik.

A villámokat majd csokorba kötöttem,
és tűzijátékot csinálók belőlük.
Ó, mennyi szépséges, gigászi küldetés,
mely tornyosul megoldandón előttünk,
ó, csak legyen hozzá elég erőm
hibátlanul véghez is vinni mind! (A dal vége)

Nagymértékű, kölcsönös meghatódás

CANDIDA Határtalan öröm nekem, atyám,
ily letterősnek látni.

No. 19/b.

És mégis, néha mégis rettegek:
honnét e tűz, mely bennem így lobog?
Miképp feledhettem el Boldizsárt,
hogymár emléke is utálatos?
És hogyha tényleg minden érzetünk
ily állhatatlan és ily ingatag,
elhinni merjem-e a szenvedélyt,
amely most, mint az orkán visz magával? (A dal vége)

No. 19/c.

TERPIN Kicsi leánynak nem való
töprengeni ilyesmiken,
mert a túl sok gondolkodás
csak megzavarja a szívet.

Ártatlanságát veszti el,
ki túl sokat töprenkedik,
s a tépelődés, meglehet,
még ép eszét is elveszi.

TERPIN–CANDIDA

Kicsi leánynak nem való
töprengeni ilyesmiken,
mert a túl sok gondolkodás
csak megzavarja a szívet.

Ártatlanságát veszti el,
ki túl sokat töprenkedik,
s a tépelődés, meglehet,
még ép eszét is elveszi. (A dal vége)

Sötét

14. jelenet

Zaches szózatot intéz a néphez, mely őt lelkesen ünnepli

ZACHES Barátaim! Köszönöm, szívesen!
Mostan talán már elárulhatom,
irtóztató veszély leselkedett miránk!
Elhárítottuk! És hitéletünkkel
elrettentően példát skatulyáztunk!
A sátán ügynökét detoxikáltuk,
de azért még ne hízzuk el magunk.
Még a legérettebb fül is kevés!
Több kell! Sokkalta több! Lapulva rágja
virágzó édenünk hajszálgökérzetét
a feltüzelt kokott. Féregcsapat
uszul, a döglegyek fejünk körül
keringenek, csókokra éhesen.
Mondjunk nemet a bolhagyöngye létre!
Bontsa szárnyát a pillangós közélet!
Mindenkinek adjatok almabort!

No. 20. Finálé

A társaság Cinóbert dicsőítő kórusa

1. SZÓLAM (férfi) A legkivalóbb férfiú,
2. SZÓLAM (női) Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM költő, tudós és hős vitéz,
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM a földön senkit nem találsz,
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
1. SZÓLAM ki nálánál bölcsebb itész.
2. SZÓLAM Cinóber úr! Cinóber úr!
KÓRUS Alighanem királyi sarj,
Cinóber úr! Cinóber úr!
ki köztünk most rangrejtve él,
Cinóber úr! Cinóber úr!
minden tettén csak ámulunk,
Cinóber úr! Cinóber úr!
ezer másikkal is felér.
Cinóber úr! Cinóber úr!

Nem is e föld lakója tán,
Cinóber úr! Cinóber úr!
akár egy furcsa, messzi fény
Cinóber úr! Cinóber úr!
ragyogjad be az életünk,
Cinóber úr! Cinóber úr!
amink csak van, az mind tiéd.
Cinóber úr! Cinóber úr! (A dal vége)

Vége a második felvonásnak

III. FELVONÁS

1. jelenet

No. 21. Nyitány

Rosebelverde Prosper házában. Eleinte Rosebelverdének csak a hangját halljuk

ROSEBELVERDE Az idő mostanság nem kedvez nekünk,
s ön mégis szépen, fényűzően él.
PROSPER Magára öltheti saját alakját
is, nyugodt lehet, én bántani nem
fogom – sőt...

ROSEBELVERDE Mi az, hogy sőt? Ennyit tud
csupán? Régen minimo calculo
harmincsoros szép disztichonba fogta,
ha mondani kívánt nekem akármit. (Megjelenik)

PROSPER Változnak az idők, asszonyom. Egy
szerény tudós hajléka ez, amit
talán kiérdemelt áldozatos és
dolgos életével.

ROSEBELVERDE Így van bizonyval...
Ezek szerint önt nem is üldözik?

PROSPER S ugyan miért is tennék, kedvesem?
ROSEBELVERDE Magam épp hogy el bírtam menekülni...
PROSPER Ha nem tudná, én küldtem a nyulat,
aki figyelmeztette önt időben...

ROSEBELVERDE Zavarba hoz...
PROSPER Maguk hölgyek kicsinykét
sokat érzelegnek, és ez temérdek
bajt okoz... a hatalmas nagy szívük.

ROSEBELVERDE Miért rendelt magához?
PROSPER Ki vagyok én,
hogyan lehet tehetnék?

ROSEBELVERDE A tárgyra, kérem!
PROSPER Tehát a tárgyat kérdi a kisasszony?

Nos, akkor hát legyen vizsgálatunk tárgya ma ön; vegyük csak számba mind csodás erőnyeit s esetleges hibáit...

ROSEBELVERDE Ezt meg hogy képzeli!
PROSPER Kérem,
most én beszélek.
ROSEBELVERDE Én meg elmegyek.
PROSPER Parancsoljon.
ROSEBELVERDE De nem tudok.
PROSPER Na látja.
Folytathatom? ... Tehát!

No. 22.

Kétségtelen,
hogy ön talán a legszépségesebb
s a legjóságosabb szívű teremtmény,
akit kalandos életem során
a jó sorsom ismerni engedett,
és a bolondulásig szeretem
hibátlan természetét, finom kezét,
reggelente a kocós kis fejét,
elbűvölően édes mosolyát,
piciny ujját, ahogy csuporba nyúl
vele, s a mézet torkosan lenyalja,
kedves hangjának pacstörtését,
apró lábának toppantásait,
a tüszentéseit, az ásitásait,
mindazt, mivel a bölcs természet önt
olyan bőségesen áldotta meg,
a legnagyobb csodálattal figyeltem,
s menthetetlen rabja leszek örökké... (A dal vége)

A bókók özönétől elaléló tündér lassan feltűzött hajához nyúl, kihúzza és kiejti kezéből aranyfésűjét, s a fagyókellék ripityára török – remélhetőleg. Égzengéses, katasztrofikus effektek és – kijózanodás

ROSEBELBERDE Istenem! ... Ezt szándékosan csinálta.
PROSPER Jaj, Istenem!
Kérem, higgyen nekem,
jobb lesz ez így.
ROSEBELVERDE Örökre tönkretett.
PROSPER Figyeljen rám, ne sírjon... Szertelen
jósága és nagylelkűsége lassan
mindannyiunk vesztét okozta volna...
Maguk hölgyek a legszeszélyesebb
ötleteiknek engednek gyakorta,
ügyet sem vetve rá, hogy másokon
– ártatlanul ugyan – mégis könnyelműen
mily fájdalmas sebeket ejtenek.
ROSEBELVERDE Egy szót se értek abból, mit beszél.
PROSPER Akit kegyes adományaival
elhalmozott, méltatlan mind a jóra,
mindenre, miből ön által részesül.
ROSEBELVERDE Most, hogy az aranyfésű eltörött,
teljességgel az ön kezébe' van...
Könyörüljön rajta, a kedvemért!
PROSPER Nem tehetem... Szenvedje el a sorsát,
akár mindenki más, és ha varázss-
hatalma megszűnik – az ön kedvéért
csupán –, érdemtelen ugyan, de még
valamivel megajándékozom:
ezzel hódolva majd az ön kegyes
szívének, asszonyom.
ROSEBELVERDE Az árva báb,
mi vele történt, arról nem tehet.
PROSPER Semmi oka, hogy így sajnálja őt.
A jó Vincenzo már halott, a hú
Andres szintúgy a sírba tért, a kis

Hannes pedig a végét járja; csakis
átok és pusztulás kíséri ezt
a diadalmas, fényes karriert...
Tekintse meg saját két szép szemével
jóságának következményeit, hogy
milyen munkát végzett a kis kegyence.

2. jelenet

Prosper varázsjelére Boldizsárt és Fabienne-t látjuk az erdőben. A lány végtelenre nőtt ruhája szinte már az egész színpadot beteríti, csak a feje lát-szik ki az összegubancolódott anyagból, úgy vonsozolja magát Boldizsár után

FABIENNE Állj meg, kész, vége, nem bírom tovább!
Akár a láb, lehúz iszonytató
erővel... már moccanni sem tudok!
Na jól van, hát pihenjünk...
FABIENNE Eszednél
vagy? Pihenni? Na persze, azt fogok!
Tudod hol? Itt e posztósír alatt...
itt fogok majd örökre megpihenni...
BOLDIZSÁR Beszélsz hülyéket... Tessék, laskagomba.
Egyél csak, és mindjárt erőre kapsz.
FABIENNE Ha lenne még csak egy szabad kezem,
hát esküszöm, percig se tétováznék,
hanem kitörném a saját nyakam.
BOLDIZSÁR Elég legyen!
FABIENNE De nincs többé kezem!
Hol a kezem? Te látod? A lábam,
akármimet... Semmim sincs meg sehol,
csak ez az ostoba, nehéz fejem
fuldoklik még, bár tudnám, hogy minek.
Ha egy kicsit is kedvelsz, Boldizsár,
végzel velem, de most azonnal... Kérlek!
Szegény barátom!
BOLDIZSÁR Fojts meg, vagy csinálj
FABIENNE akármit!
ROSEBELVERDE Borzalom... Én mit se tudtam
erről... Nem így akartam, esküszöm!
Miért...? Hogyan lehet?
PROSPER Belátja már, hogy
nem várhatunk tovább? Véget vetünk,
mégpedig mielőbb, e szomorú,
baljós históriának.
ROSEBELVERDE Nincs is már
több szavam...
BOLDIZSÁR Az az átkozott csaló!
Még hogy varázsló! Prosper Alpanus!
Hogy éppen ő segít! Kész örület!

No. 23.

FABIENNE Te csak beszélj saját magad nevében,
mert én bizony, ha még megtehetném,
előtte térdre omlanék, s esengve kérném,
hogy könyörüljön rajtam, vétkesen,
s kételkedésemet nagylelkűen
bocsássa meg; bizony én neki már
akármit elhiszek, töretlenül
hiszem, hogy képes bármire:
ha úgy akarja, pólká változik
a régi szép fehér kutyánk, ha kedve
tartja, varázsütéssel a folyók
futó vizét fordítja meg, s ha kell,
még egy bivalycsordát is könnyedén
tanít meg három szólamban dalolni... (A dal vége)

És ekkor megszólal Prosper zenéje

3. jelenet

PROSPER Most végre jól beszéltél, Fabienne!
BOLDIZSÁR Te piszkos áruló! Még idejössz azok után, amit tettél velünk?

FABIENNE Elhallgass, Boldizsár!
PROSPER Te most nagyon igaztalan vádaskodol, fiam, de megbocsátok neked, mert hiszen magam se voltam tán különb, mikor hajdanában Vu hercegnő kegyét kerestem csak focsikorgatva és dacolva az ősi Kína barbár szokásával.

BOLDIZSÁR Inkább arról beszélj, mit forralsz ellenünk?!

PROSPER Ha engeded, elmondom, mit kell tennetek ahhoz, hogy az a gonosz rontás mindörökké lehulljon rólatok...

BOLDIZSÁR Mit? Hogy? Mi van?

No. 24.

PROSPER A szörnyszülött, a kis Cinóber úr – köszönhetőn egy könnyelmű varázsnak – kivételes hatalmat birtokol, s uralkodik akármely társaságban, a trón körül vagy asszony nép között, hiszen körötte bárki, bármi jót, bölcsét avagy szellemeset cselekszik, csakis neki tulajdonítja minden jelenlevő, tehát gátlástalan orozza el a dög mindenki más erényeit, szépségét és tudását, viszont az ő rúc ocsmányságait a körötte lévők vétkének hiszik. Folytassam még? Talán fölösleges...
BOLDIZSÁR Ki eszelhet ki ilyen szörnységet, ki játszik ilyen aljasan velünk?

PROSPER Te nem ismered a nőket, Boldizsár, akik a legnagyobb jóindulattal, csodás igyekezettel képesek bámulatos katasztrófát okozni. Tehát varázserővel bír a gnóm...
FABIENNE Hiszen hát tudtam mindig is!
BOLDIZSÁR A torzszülött hajára kell figyelned, csak a hajára, és holnap, mikor ez a kis szörnnyeteg oltár elé viszi imádott Candidád, eljő a te időd. Én azt a vén csibész, kinek a szertartás a dolga lenne, mézes borommal álomba ringatom, s helyette majd díszes egyenruhában te állsz oda az ifjú pár elé...
PROSPER Fogd ezt a kis csiszolt üvegdarabkát, elmondom pontosan, mit kell csinálnod. Kövessetek! (El. A dal vége)

BOLDIZSÁR Bizhat bennem, akármit megteszek!
FABIENNE Tisztelt uram, önnek mi mondhatatlan hálával tartozunk, nagy ámulattal figyeljük tetteit, s bocsássa meg, hogy kérdezem, de mégis, ha netán szabadna tudnom: énvelem mi lesz?

PROSPER HANGJA Hiszen már rég szabad vagy, te bolond...

Sötét, zene

4. jelenet

Lisa kezében egy Zachest formázó babával elgyötört, félig tébolyultan vándorol

LISA Ma bálba nem megyek... Nincs semmi kedvem hozzá... lehet ilyen, ...ma nem megyek...
Ti csak táncoljatok, daloljatok!
Na és? Kit érdekel... Különbe' is, egyszer majd én leszek ott, és ti itt, ahogy forog a jó szerencse. Hoppá! Akkor majd nézegettek. Farnyalók! Csak menjetek! Egyetek, igyatok! (A fásliját tekeri)
Tekerd, tekerd, tekerd csak jó szorosra, aztán meg szépen bele a topánba...
...sikkos darab, épp csak a talpa válik...
A mocskos mindenit... De fáj a kis hasam. Túl sok volt a mák, amit zabáltam éhgyomorra. ... Megveszek...
Pálinka kéne egy jó nagy pohárral!
Jaj, Istenem, mindjárt szétpukkadok...
... Száradna le a kezetek, veszett, irigy kutyák... Legyetek átkozottak!

5. jelenet

Candida és Cinóber esküvője. Prosper és Rosebelverde „valahonnan főntről nézik” a fejleményeket... Nagy bevonulás, majd a násznép helyet foglal szabály szerint: Candida oldalán mindenki, Zaches mögött senki. Fővilágosult ceremóniamesterként Boldizsár, mellette Fabienne asszisztál, aki pimaszul valami fura gépezetből fehér permetet vagy port pumpál Zaches orra alá, a kisember prüszköl, köhög

No. 25.

KÓRUS A megfontolt, bölcs ifjú pár esküdni hogyha kész, örvend a szív határtalan, örvend a józan ész.

Gyönyörű, boldog gyermekek, kik most a sorsotok örökre összekötitek: legyetek boldogok.

Hirdesse fanfárok szava, tudja mindenki meg: csodálatos, csodálatos, csodálatos frigy ez. (A dal vége)

ZACHES Pimasz! Mit képzél? Menjen innen, hallja?!
FABIENNE Nem tehetem, uram. Kötelező minden olyan helyen, ahol kilencnél számosabb egved összegyűl, muszáj a megjelenteket lepermetezni.
De mért? Micsoda marhaság?
Uram,
ez a dezinficirum ráció távol tart minden rontó szellemet.

BOLDIZSÁR Ti, kik most a felvilágosodás trónusánál a józan ész nevében egymásnak örök hűséget ígérték, fogadjátok-e, hogy a ráció parancsait híven követitek a jóban és a rosszban is a síríg?

CANDIDA–ZACHES Fogadjuk.

BOLDIZSÁR Nem képzelegtek.
 CANDIDA–ZACHES Nem.
 BOLDIZSÁR Nem álmodoztok.
 CANDIDA–ZACHES Nem.
 BOLDIZSÁR Se másról, se egymásról.
 CANDIDA–ZACHES Senkiről.
 BOLDIZSÁR A test és a lélek rút ördögének ellene mondtok, bárhogy inceleg.
 CANDIDA–ZACHES Ellene mondtunk.
 ROSEBELVERDE Könnyek nélkül nem fogom kibírni.
 PROSPER Könnyezzen nyugodtan.
 BOLDIZSÁR Akkor tehát előbb a völegényt kérem, hogy mondja hangosan utánam: csakis a tiszta értelem szerint...
 ZACHES Csakis a tiszta értelem szerint...

A padsorokból minden ismétlés után elérzékenyült, elragadtatott sóhajok

BOLDIZSÁR ...foglak téged szeretni, Candida.
 ZACHES ...foglak téged szeretni, Candida.
 BOLDIZSÁR Azért kívánlak téged asszonyomnak...
 ZACHES Azért kívánlak téged asszonyomnak...
 BOLDIZSÁR ...mert ezt diktálja minden józan érv.
 ZACHES ...mert ezt diktálja minden józan érv.
 BOLDIZSÁR Mert így életszerű és ésszerű.
 ZACHES Mert így életszerű és ésszerű.
 BOLDIZSÁR Halálomig se éjszaka, se nappal...
 ZACHES Halálomig se éjszaka, se nappal...
 BOLDIZSÁR ...sosem fog az eszembe jutni más,
 ZACHES ...sosem fog az eszembe jutni más,
 BOLDIZSÁR ...csak te.
 ZACHES ...csak te.
 BOLDIZSÁR Most pedig arra kérem...
 hogy hajtsa le a fejét egy kicsit.
 ZACHES Most pedig arra...
 BOLDIZSÁR Ezt nem kell utánam mondani, csak hajtsa le a fejét.
 ZACHES De mért?
 BOLDIZSÁR Azért, mert ez következik.
 ZACHES A szertartáshoz tartozik?
 BOLDIZSÁR Igen.
 CANDIDA Ne okvetetlenkedj, hanem csináljad!

Fabienne lefogja Zachest, Boldizsár a gnóm fejéhez szorítja a Prospertől kapott üvegdarabot, valami nagyon erős effekt szólal meg ismét, de más, mint eddig, amikor csak Zaches fejéhez értek, villámlásszerű fények. A kép kimerevedik, mindenki mozdulatlaná válik, Prosper és Rosebelverde leereszkednek, sétálnak a népszép között, mint valami panoptikumban

ROSEBELVERDE Milyen durván elbántak velem...
 PROSPER Drágám,
 ne érzelegjen! Örvendhetne inkább,
 hogy gyermek hibáját az utolsó utáni pillanatban helyrehozni még sikerülhetett.
 ROSEBELVERDE És most mi lesz?
 PROSPER Eztán minden az ő kezükbe van.
 A mi hatalmunk innen véget ér,
 maguk kell döntsenek sorsuk felől,
 ítélni egymásról és önmagukról,
 s aligha lesz könnyű az ébredés,
 valami sok jót nem remélhetünk.
 ROSEBELVERDE Legszívesebben ellopnám magammal.
 PROSPER Maga is tudja, hogy ez lehetetlen.

Prosper és Rosebelverde el. A kép ismét megelevenedik. Boldizsár és Fabienne elengedi Zachest, aki szembefordul a döbönt tömeggel

ZACHES Na, folytassuk a szertartást tovább!

Candida elájul, Boldizsár élesztgeti. Hangok a tömegeből

KÓRUS Ki ez a gnóm?
 Ki ez a csúf varangy?
 Egy majomember.
 Hasított reték.
 Még hogy miniszter!
 ZACHES Most meg mi van? Mit bámultok, hülyék?!
 Marhák! Pofátokat becsukni, hé...!
 Cinóber vagyok, az államminiszter,
 a Nagy Zöldfoltos Tigrisrend Lovagja.
 KÓRUS Hogy van pofája!
 PAPHNUTIUS Ki ez a szörnnyeteg?
 KÓRUS De hová lett Cinóber úr?
 Tapossuk ki a belét!
 Hová tűnt, Cinóber úr?
 Szemfényvesztés!
 Egy közönséges alruna.
 Aljas merénylet!
 Cinóber úr! Cinóber úr!
 Vigyázat, megszökik!
 Fogjátok el!
 ZACHES Mindenkit karóba húzathatok,
 ki nem engedelmeskedik nekem...
 Karvalyok, pojjá! Azt öletek meg...
 KÓRUS Kapjátok el!
 ZACHES (*Paphnutiushoz*) Intézkedjék, uram!
 Védje meg a miniszterét!
 KÓRUS Ott rohan!

6. jelenet

A felajzott tömeg lázasan, vérszomjasan keresi a gnómot. Örült rohangálás, keresés, és a keresés ürügyén rombolás, lopás, fosztogatás, vádaskodások, gyanúsítgatások, verekedések, késélések – egy szóval anarchia. Az alkalmi népvész szerepét Mosch Terpin igyekszik betölteni

MAX Amarra látták.
 TERPIN A nyelvét fogom kivágni először.
 MÓRIC Biztos elbújtatta valaki... Talán éppen te!
 MAX Szét is ütöm a mocsos pofádat.
 MÓRIC Mit fizetett az életéért, te Júdás!?
 TERPIN Paphnutius az oka az egésznek.
 1. LÁZADÓ Ugyan már, ő nem tehet semmiről!
 2. LÁZADÓ Egy uralkodó. Miről nem tehet?!
 TERPIN Nyakunkra ültette a szörnyszülöttet.
 1. LÁZADÓ Őt is csak becsapták.
 2. LÁZADÓ Gyalázat! Kergessük el!
 3. LÁZADÓ Vesszen a trónbitorló!
 2. LÁZADÓ Vesszen Paphnutius, vesszen Cinóber!

No. 26.

KÓRUS Előre, harcba mind,
 nincsen már más kiút!
 Vesszen Cinóber, és
 vesszen Paphnutius!
 Gyalázat, hogy nekünk
 egy szörnyszülött parancsol,
 rőt szégyenpír lobog
 mindenik honfiarcon.
 Szemfényvesztő bitang,
 alávaló csaló,
 nyakunkra ült a rém,
 nyakunkra ült a gnóm.
 Nem tűrhetjük tovább,
 fegyverbe mind, ki él,
 ha kell, meg is halunk
 ez édes szép honért! (*A dal vége*)
 TERPIN Előbb a gnómot kell kinyuvasztani,
 mert ezt a szégyent másképp túl nem élem.
 MAX (*fölébe kerekedik Móricnak*)

MÓRIC Mondod még, hogy én bújtattam el?
Eressz már!
2. LÁZADÓ A föld nem nyelhetted el, habár...
TERPIN Mit hogy habár?
3. LÁZADÓ Azt, hogy olyan különös az egész...
MÓRIC *(fölszólalva)*
Ismerd be, hogy te rejtegeted, piszkos áruló.
Mennyiért vett meg?! Na nyög ki, hol van?!
MAX Te meghibbantál?
TERPIN Máglyára vele, ez a legkevesebb!
LISA *(megjelenik kezében a Zaches-babával)* Édes, szép urak, mi ez a szörnyű felfordulás? Minek ordítotok? ... Adjon már egy korty pálinkát valaki.
TERPIN Nem érünk rád, banya! És jobban teszed, ha elvackolsz valahol, mert még bajod eshet.
LISA Na, nézzél meg jobban, varjú bácsi... Mi jut eszedbe? Figyelj már! Csak piszkos vagyok, de nem beteg... hát elgyötört az út, na... mer' sokat vándoroltam... Mutasd a butykosod! ... Hagyjad itt ezeket... Elmegyünk tehozzád, adol egy kád vizet, azt majd nézegethetsz, mert csodát teszek veled...
3. LÁZADÓ Takarodjál innen!

És ekkor fönn a magasban, az ablak mögött megjelenik Zaches. Riadtan néz le a sokadalomra

TERPIN *(talán fegyvereket osztogat)* Bementek minden házba, padlásra, pincébe. Töviről hegyire átkutattok mindent! Nincs kivétel, és nincs kegyelem, azonnal végeztek azzal, ki ellenáll.
MÓRIC *(ki eddigre már valami kárpadrá vont a Maxot)* Beszélj, te rohadék, mert kitolom a szemed!
MAX Semmit sem tudok! Ártatlan vagyok!
LISA *(Terpinnel próbálkozik)* Én bármit megteszek, uram... Érti, hogy gondolom, hogy bármit... Olyat az úr nem tud kitalálni...
TERPIN A pokolba veled, szipirtyó! Veszed le rólam a kezéd!
LISA Pokolra valók vagytok ti mind! Hetedéziglen legyetek átkozottak! *(Talán mert épp a földre lökték, veszi észre a magasban Zaches)*
Kicsim! Édesem! ... A szememnek nem hiszek... Hát te meg mit keresel te ott? Te ördögfattyá, jössz le onnét mindjárt?! Zaches, drága kis bogaram! Itt a mama! Gyere, gyere ide gyorsan!
3. LÁZADÓ A gnóm! Ott van a gnóm.
2. LÁZADÓ Még mutogatja is magát.
TERPIN Felkoncolom.
MÓRIC Még hogy Cinóber úr.
MAX A kis Zaches.
TERPIN Gyerünk, utánam!
LISA Hé, emberek! Mit akarnak tőle? Ne bántsák! Menekülj, kicsim!
Fuss, menekülj!

A lázadók elviharzanak, Max és Móric ekkor látja meg vagy ismeri föl Lisát

7. jelenet

Lisa, Max és Móric

MAX Te csak álljál csak meg egy picikét!
LISA Mi van?
MAX A macskavíz? Mi? Macskavíz?
LISA A gyermekem! Kis Zaches, menekülj!
MÓRIC Ne mondd, hogy meg nem ismeresz? Nem tudod, kik vagyunk?
LISA Hagyjatok! Eresszetek!
MAX Két héttig nem is láttam a szememmel.
Mocskos banya! Azt hittem, már sose fogok. Tudod, mit éltem át?
LISA Fiam!
A fiamhoz kell mennem most azonnal!
... Ne bántsák, ne! ... Ne bántsatok!
MÓRIC Hiába
is nyávogsz, és hiába jajveszékelsz,
véged! Addig imádkozzál, amíg

van még mivel!
LISA Alávaló,
mocskos gazemberek!
MAX Na, macskavíz?
LISA Mi? Macskavíz?
LISA Hát én csak védekeztem.
Ti bántottatok. ... Zaches, kicsikém!
MAX Megdöglesz, most megdöglesz, azt tudod?
LISA Istentelen szörnyetegek! Segítséget!
Segítsen valaki!
MÓRIC Nesze! Ez még
a legkevesebb, amit érdemelsz!

Aztán Lisa valahogy kiszabadítja magát, és elmenekül, nyomában a két suhancsal

8. jelenet

A lázadók Mosch Terpinnel az élen betolnak egy amforát, benne a halott Zaches fejével lefelé, csak a lábai lógnak ki

TERPIN Senki sem nyúlhat hozzá, csak én!
Miszlikekbe vágom. Az enyém! Enyém!
2. LÁZADÓ Uraságod mit művel lent a mélyben?
3. LÁZADÓ Nem talált jobb helyet?
TERPIN Na mássz elő!
Ne kelljen kétszer mondanom!
3. LÁZADÓ Uram,
lássá be, önnek a legteljesebb mértékben vége van.
5. LÁZADÓ Nincsen tovább,
feltartott kézzel adja meg magát!
2. LÁZADÓ Hogy milyen szánalmas a kis vakarcs.
1. LÁZADÓ Halálos félelmében elhalálozott.
TERPIN Az nem lehet, hogy meg nem ölhetem.
2. LÁZADÓ De ő az, biztosan?
3. LÁZADÓ Megváltozott,
elég erősen.
1. LÁZADÓ Már nem is hasonlít...
TERPIN Na, ezt azért nem mondanám.
5. LÁZADÓ Ki ez?
ORVOS Halálában az arc megváltozott.
1. LÁZADÓ De ennyire?
ORVOS Igen.
TERPIN Csak ő lehet,
hiszen mellére tűzve ott virít mind
a húsz kövével ama örökbecsű
Zöldfoltos Tigrisrend szalagja...
ORVOS Sekélyesen ha mondanám, a légzés
legteljesebb mértékű megszűnése
okozta itt az exitust, azonban
hozzá kell tennem nem mellékesen,
hogy a légzés e krónikus hiányát,
testnedvszivárgás idézte elő,
s mivel e nedv magasan összegyűlt
az edényben, ahol a páciensünk
– amint azt látni – fejjel lefelé
foglalt helyet, így arcbarendezése
mélyen a folyadék alá került –
ezért nem állt módjában lélegezni.
TERPIN Bámulatos diagnózis, uram,
maradékaltan osztom nézetét,
s csupán annyit tennék hozzá szerényen,
remélve, hogy meg nem bántom vele:
e végzetes testhelyzet csak csupán
ama kivételesen romboló
hatászatnak tulajdonítható,
amit a rendjel, eme nagybecsű
Zöldfoltos Tigrisrend a páciensünk
gerincének idegdúcáira,

a szívidegre és a belfodorra
folytatólagos viselése által,
minden kétséget kizárón gyakorolt.

Tapsvihar

HANGOK Bravó! Bravó!
ORVOS Delikát, felvilágosult tudás.
Magam se mondtam volna pontosabban.
Barátom, adja ide a kezét!

*Lisa ront be, talán tépetten, véresen, bizonyos kézitusák nyomait viselve
mágán, kezében esetleg ott van régi fegyvere, a vakító macskavíz*

LISA Nehogy bántani merjétek! Az én
fiam! Táguljatok, gazemberek,
különben végetek!

TERPIN Megnézheted,
parancsolj!

LISA Istentelen gyilkosok!
Hogyan tehattetek ilyet? Miért?
Hát ártott-e ez a kis béka akármit
is?

3. LÁZADÓ Hisz' hozzá se nyúltunk, asszonyom!

LISA Fiam! Fiam! Fiam!
1. LÁZADÓ (Terpinhez) Biztos, hogy halott?
ORVOS Akár

TERPIN Na menjünk,
vége van.

A lázadók elsomfordálnak, Lisa az amforát átölelve jajveszékél

LISA Zachesem! Drága, édes jó fiam!
Hát itthagytad boldogtalan anyádat?
Nem vigasztal már engem senki sem?
Senki sem lesz, ki öreg napjaimra
támaszt nyújt majd nekem, és...
(Észreveszi a rejtékhelyéről óvatosan
előkászálódó Paphnutiust)
Maga meg kicsoda?

PAPHNUTIUS Paphnutius
vagyok.

LISA Felséges úr!
PAPHNUTIUS Az illető

LISA Tehát az ön fia?
Miért, talán
felséged nem hiszi?

PAPHNUTIUS Dehogynem.

LISA Nahát, még ilyet... Itt élt a gyerek...
Hogy mennyi pompa, milyen sokra vitte.
Csak tudnám, hogyan, a kis nyomoronc.
Felfoghatatlan...

PAPHNUTIUS Erről én se tudok
sokat.

LISA Viccet velem?
PAPHNUTIUS Nem, esküszöm.

LISA De ezek szerint – az eszem is megáll –
ezt a sok szépet most mind én öröklöm?

PAPHNUTIUS Örömet érteve, óva inteném...

LISA Ki más? Az én fiam volt ez a csöpp
kis excellenciás, enyém a ház és
minden, mi benne van...

PAPHNUTIUS Amit itt lát,
miniszteri vagyon... Következésképp
újra az államé.

LISA Ez gyönyörű...
Hát akkor nekem mi hasznom belőle,
hogy ilyen nagy vagyonhoz, magas ranghoz
jutott... Maradt volna velem, neveltem
volna fel, és cipeltem volna csak
tovább magam; az emberek szíve

megenyhült volna látva kínjaim,
s olykor-olykor némi alamizsnát
löktek volna elébem.

PAPHNUTIUS Vélhetőleg
így lett volna, igen.

LISA De mégse így lett...

PAPHNUTIUS Felséges úr kedvelte – gondolom.
Több mint kétségtelen, hogy bizonyos
megmagyarázhatatlan vonzerőt
sugárzott...

LISA És ebből én mit se' vettem
észre...

(Csak most veszi alaposabban szemügyre Zaches)
Tulajdonképpen milyen gyönyörű lett...
Bámulatos! Talán nem is az én
fiam.

No. 27.

LISA Akik régen ismerték, el se hinnék,
hiába is mesélem majd nekik...
A tisztelendő úrnak ott minálunk
olyan sok kitömött madara és
mindenféléje van, ha szépen kérem,
hát biztosan segít, hogy kitömessem
ezt a kis daliát, vörös kabátban,
és szép szalaggal, csillaggal a mellén,
és a kemence mellett álldigál majd,
azt majd csak jönnek, és majd csak csudálják...
(A dal vége)

PAPHNUTIUS Kivételesen szép e gondolat,
olyannyira, hogy én magam fogom
valóra váltani... Így lesz, igen...
Bebalzsamoztatom... Majd keresünk
méltó helyet neki, ahol a nép
tisztelétét leróhatja előtte,
s emléke így örökkön fennmarad,
hiszen ő volt legjobb miniszterem:
a Zöldfoltos Tigrisrend nagylovagja.

LISA Felséges úr, hálásan köszönöm!
És így majd én is mindig láthatom,
ha éppen kedvem van, és eljövök.

PAPHNUTIUS Fejemben lassan összeáll a kép,
lassan felfogom, mi történhetett...
Csakis valami gonosz aknamunka,
hatalmunk elleni, alattomos
merény lehet, hogy a derék Cinóbert
éppen azon a boldog násznapon
oly ocsmány színben láttuk megjelenni,
akár valami szörnyszülött manót.
Csakis valami káprázat lehet,
amely ott mindnyájunk szemére ült,
homályosítva tiszta tekintetünk: nem,
nem az volt ő, kinek láttuk imént,
hanem kinek megismertük korábban;
kivételes tudású, bölcs, erős,
patyolatlelkű államférfiú.
Jöjjön, és azonnal intézkedem...

9. jelenet

Boldizsár, Candida, Fabienne, Zaches az amforában

CANDIDA Én annyira megijedtem, de tényleg,
nézzed meg, még mindig lúdbőrözök...
Hiszed vagy nem, meg se ismertelek
egyéltalan abban a maskarában...
Apám mondja mindig „nil admirari”,
hogy semmin se csodálkozni, tudod...
ehhez próbálom tartani magam...
Az én ruhám azért elég csinos lett.

Szerinted? ... Egy semmiség, csak milyen rafinált... Hát a színházi szabó csinálta, ...Kees úr... nagy kitüntetés... eztán másnál nem is dolgoztatok... Olyan jó megint látni titeket... nagyon, de nagyon hiányoztatok... Ha nem nevensz ki, mondok valamit... Alig merem... Éppen neked, akit... de hát ki másnak, mint neked... na szóval az van, hogy tegnap délután – magam se értem már, miért – egy verset írtam. Na mit szólsz? És tudod miről? Az öszről! Az ablakomból néztem kifelé, és valahogy összefacsarodott az a bolond szivem... Képzelheted... Kívülről még nem tudom elszavalni... de majd ha jössz, felolvasom neked.

10. jelenet

Rosebelverde, Prosper, Zaches az amforában

No. 28. Epilógus

ROSEBELVERDE Te gyámoltalan kis szörnyeteg, milyen irtóztató halál jutott neked. Rettenetes, csakis az én hibám, csak én okoztam rémes vesztedet. Úgy hittem, az a messzi fény, amely a bölcsesség s a szépség látszatával öltöztetett fel a világ előtt, egész valódat átragyogja, és egy belső hang megsűgja majd neked: te nem az vagy, akinek tartanak, te nem az vagy, akinek tartanak, s minden erőddel azon kell legyél, hogy

előkeresd magadban mind a jót, amit e könnyelmű varázs nyomán körötte mindenki neked tulajdonít... De lusta lelked nem emelkedett fel, durvaságából mit sem engedett, benned nem szólalt meg az égi hang; nem lettél más, mint aki mindig is, egy ostoba és gonosz kis bitang. Tévedtem, jobb lett volna tán, ha nem segítelek, s hagyom, hogy megmaradj annak, aminek teremtett az ég: értelmetlen, mihaszna torzszülöttnék. Ha így teszek, tán elkerülheted e szégyenteljes, oktalan halált.

PROSPER

Kisasszonyom, ne vádolja magát, bárhog is lett, ön arról nem tehet: a legnemesebb szándékok vezették, annyi történt csupán, hogy tévedett.

ROSEBELVERDE

Köszönöm, hogy megtartotta szavát, s halálában megszépítette őt – most épp olyan, milyennek életében hinni szerette volna önmagát.

PROSPER

Az ön kedvéért bármit, kedvesem.

ROSEBELVERDE

Minden bűbájom elfogyott.

PROSPER

Ugyan!

ROSEBELVERDE

Hogyan lehet legszebb szándékaink jutalma ennyi keserves kudarc?

PROSPER

Túlságosan megtelt ez a világ fölösleges díszekkel és romokkal.

Jöjjön, maradnunk nincs miért tovább.

ROSEBELVERDE

Menj csak, Vörös király, messze futó vizeken egyedül... én maradok – hideg, fehér és fénytelen – magam...

Ahogy Rosebelverde és Prosper két irányban lassan eltűnik, elfogy a zene. Az eddig átláthatatlan amfora átlátszóvá válik: benne a megszépült Zaches meztelenül, embrionális pózban

Vége

* A darab az Új Színház felkérésére készült. Zenéjét szerezte: Melis László. Rendező: Réthly Attila.